

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

Politikk og internasjonal diakoni

En kvalitativ studie av Kirkens Nødhjelps «Nyt Afrika» kampanje.

Jan Arne Lervåg

Veileder

Professor Kjetil Fretheim

*Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved
Det teologiske Menighetsfakultet og er godkjent som del av denne utdanningen*

Det teologiske menighetsfakultet, 2014, vår
AVH501: Masteravhandling (30 ECTS)
Master i Diakoni

INNHOOLD

Innhold	3
1. Innledning	5
1.1. Problemstilling	6
1.2. Begrepsavklaring	6
1.3. Struktur	9
2. Bakgrunn	10
2.1. Kirkens Nødhjelp	10
2.1.1. Organisasjon og oppdragsgivere	11
2.1.2. Politisk plattform	14
2.1.3. Kampanjer	15
3. Teori	16
3.1. Diakoni	16
3.2. Internasjonal diakoni	17
3.3. Diakoniens samfunnspolitiske dimensjon	19
3.3.1. Politisk diakoni	19
3.3.2. Profetisk diakoni	23
3.3.3. Advocacy	25
3.3.4. Lobbyvirksomhet	27
3.4. Utviklingsteori	28
3.5. Bilder av «de andre»	30
4. Metode	32
5. Analyse	35
5.1. Materiale	36
5.2. Politikk	40
5.2.1. Rapporten	40
5.2.2. Siden om rettferdig handel	43
5.2.3. Kampanjesiden	43
5.3. Bildet av Afrika	45

5.3.1. Rapporten	45
5.3.2. Siden om rettferdig handel	48
5.3.3. Kampanjesiden	49
5.4. Internasjonal handel	51
5.4.1. Rapporten	51
5.4.2. Siden om rettferdig handel	54
5.4.3. Kampanjesiden	55
6. Avsluttende drøfting	56
6.1. Politikk	56
6.2. Bildet av Afrika	60
6.3. Internasjonal handel	63
6.4. Oppsummering	65
7. Sammendrag	69
8. Litteraturliste	71

1. INNLEDNING.

Bakgrunnen for valg av tema er et ønske om å skrive om internasjonal diakoni. Dette er fordi jeg som diakonistudent gjennom hele studiet har tenkt at jeg ville bruke utdanningen min enten til å jobbe i en norsk organisasjon med globalt fokus i Norge, eller ved å jobbe i utlandet. Som case har jeg valgt meg ut organisasjonen Kirkens Nødhjelp. Fasinasjonen min for nettopp denne organisasjonen kommer av at den driver diakonalt arbeid, og at den er en aktør som er svært synlig i den norske konteksten, både i aviser, på internett og på tv. Den er et eksempel på en stor norsk diakonal aktør som driver arbeid globalt. Den vil være interessant å se på for å undersøke hva internasjonal diakoni er i praksis, og for å drøfte de politiske sidene ved diakonien. Gjennom for eksempel *Fasteaksjonen*, er Kirkens Nødhjelp en organisasjon som er med å gjøre diakonien synlig (og relevant) for nordmenn flest, også de som står utenfor Den norske kirke. Dette fordi konfirmanter og foreldre er med på innsamlingen, og fordi aksjonen blir dekt av mediene og kan følges på direktesendt tv.

Denne avhandlingen vil dreie seg om en av KNs kampanjer. Den utvalgte kampanjen heter *Nyt Afrika*, og retter seg mot norske myndigheter. I kampanjen krever KN «en mer rettferdig og bærekraftig handels- og landbrukspolitik» (Kirkens Nødhjelp, 2012a). KN ønsker å bedre vilkårene for afrikanske land og afrikanske bønder i internasjonal handel, og vil at Norge skal være med å bidra til dette (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Målet med å ta utgangspunkt i denne kampanjen er å se på hvordan KNs politiske plattform kommer til uttrykk i praksis.

Kampanjen er strategisk valgt for å synliggjøre den politiske dimensjonen ved diakonien. Valget av kampanjen *Nyt Afrika* er gjort fordi den ser ut til å berøre en rekke aktørers interesser, både nasjonalt og internasjonalt. På den måten legger den opp til samfunnsdebatt, og blir derfor et interessant studiemateriale for denne avhandlingen. Ikke minst tar kampanjen for seg fattige land og fattige bønder, rettferdighet og urettferdighet, som alle er relevante temaer innenfor perspektiver på diakoni.

1.1. PROBLEMSTILLING

Problemstillingen er: *På hvilken måte kan internasjonal diakoni være politisk?*

Hovedintensjonen er å forstå mer av internasjonal diakoni og de politiske sidene ved den. KN er en felleskirkelig, diakonal organisasjon som driver diakoni på den internasjonale arena, og derfor er organisasjonen relevant i forhold til problemstillingen (Kirkens nødhjelp, 2008, s. 6). Hovedtyngden av oppgaven vil være å gjøre en innholdsanalyse av en av KNs beslutningspåvirkende kampanjer fra nyere tid. Kampanjen som er valgt heter *Nyt Afrika*, og foregikk i 2012 (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Kampanjen skal analyseres med fokus på å undersøke hva ved den som kan karakteriseres som politisk.

1.2. BEGREPSAVKLARING

I denne avhandlingen er det noen begreper som må forklares. Først litt om hvordan begrepet *politisk* er brukt. Først og fremst brukes begrepet sett i lys av teorien i kapittel 3 om perspektiver på diakoniens samfunnspolitiske dimensjon. Utenom dette forstås politikk slik etikeren Axel Smith gjør det: «Politikk er virksomhet som påvirker eller avgjør valg av mål og fordeling av verdier med autoritativ gyldighet for samfunnet» (Heiene, 1994, ss. 243-244). I denne avhandlingen forstås dette som metoder eller fremgangsmåter Kirkens Nødhjelp bruker for å påvirke myndigheter og andre aktører som har makt til å gjøre noe med kravene KN stiller.

Videre må det sies noe om begrepet *diakoni*. Dette begrepet er egentlig ganske vidt, kan derfor vanskelig beskrives i korte ordelag. Diakoni er et begrep som knyttes opp mot bibelsk materiale, men som også må sees i lys av diakoniens historie og hvordan diakonien har utartet seg i praksis opp igjennom tiden. Utover dette kan man snakke om en hel rekke delområder innenfor diakonien, slik som profetisk diakoni, menighetsdiakoni, internasjonal diakoni, institusjonsdiakoni etc. I denne avhandlingen blir det derfor gjort en begrensning når det her skal sies noe om diakoni som begrep. I boken *Diakonen – kall og profesjon* presenteres diakonien i lys av den greske opprinnelsen av ordet. Det greske *diakonos* blir gjerne oversatt med «tjener» på norsk, men det presiseres i boken at sånne tjenere gjerne hadde viktige oppdrag, og at det er relasjonen til oppdragsgiveren som står sentralt, mer enn tjenesten i seg selv. En diakon kan være en som går imellom, en som formidler et viktig budskap og en som

baner vei for å gjøre kirkens kall til virkelighet (Nordstokke, 2011b, ss. 54-55). Som teologisk konsept, kan diakonien sees i relasjon til kirkens identitet og oppdrag. Diakonien handler om å gjøre noe når mennesker lider og når urettferdighet skjer. Det innebærer også å ta vare på skaperverket (Nordstokke, 2009a, s. 8). Plan for diakoni i den norske kirke fra 2008 definerer diakonien slik: «Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet» (Kirkerådet, referert i Jordheim, 2009, s. 14). Denne diakoniforståelsen sier ikke så mye konkret om hvilke konkrete handlinger diakoni er i praksis, men den gir et mer generelt bilde av hva Den norske kirke anser at diakoni er.

Internasjonal diakoni er et annet begrep som må forklares. Internasjonal diakoni kalles noen ganger også økumenisk diakoni. Dette er en type diakoni hvor kirkelige aktører samarbeider på tvers av geografiske, sosiale og kulturelle grenser. En slik diakoni kan også kjennetegnes ved at den svarer på nød og urettferdighet, og at det er en diakoni som krever organisering. Internasjonal diakoni er en del av kirkens diakoni. Kirken anses som både lokal og global, og gjennom ordet økumenisk kan man fra den greske roten av ordet snakke om Guds husholdning til hele den bebodde verden. Kirken er av natur kalt til misjon, og gjennom sin historie har dette oppdraget vært ansett som holistisk, at det både innebærer forkynnelse, å vise omsorg og offentlig forsvar av fattige og utstøtte. Gjennom ordet diakoni, knytter internasjonal diakoni seg opp mot et bredt bibelsk materiale, samt til flere kirkelige aktører verden over. Diakonibegrepet skaper forbindelse til kirkens identitet og budskap, samtidig som det gir retning til handling og arbeid. Internasjonal diakoni, eller økumenisk diakoni, har sine røtter blant annet ved slutten av første verdenskrig. Da ble det opprettet et europeisk samarbeidsråd for mellomkirkelig hjelp. Senere ble *Det lutherske verdensforbund* opprettet etter andre verdenskrig, som blant annet ønsket å avhjelpe nøden i denne perioden, og som også senere har hatt et omfattende flyktningarbeid i flere land verden over. Kirkens Nødhjelp er en av mange nasjonale organisasjoner i ulike land som bidrar med støtte til dette internasjonale arbeidet, både i form av økonomiske og menneskelige ressurser. En annen ting som kan nevnes når det gjelder internasjonal diakoni er at det har blitt en industri som forvalter hundrevis av millioner amerikanske dollar årlig. Omtrent halvparten av midlene er offentlig støtte, mens resten samles inn av de kirkelige bistandsorganisasjonene selv. (Nordstokke, 2009b, ss. 69-78).

Det fjerde begrepet som skal forklares er *politisk diakoni*. I dag er det bred enighet om at diakonal handling har politiske konsekvenser. Det er likevel ikke enighet om hvilken konkret praksis dette innebærer. Det kan dessuten være utfordrende når diakonale aktører legger seg opp i politiske enkeltsaker (Nordstokke, 2009b, s. 78). Politisk diakoni kan gi seg uttrykk i kirkens svar på urettferdighet i verden. I så måte innebærer dette at kirken tar et oppgjør med maktstrukturene i den rike del av verden, og stiller seg i solidaritet med fattige og utstøtte (Foss, 1992, s. 189). Politisk diakoni og profetisk diakoni har ofte blitt antatt å være identiske, men de bør forstås uavhengig av hverandre, selv om de også har noe med hverandre å gjøre. Politisk diakoni viser til den politiske siden ved diakonalt arbeid (Nordstokke, 2009a, s. 82).

Et femte begrep er *profetisk diakoni*. Nå er det allerede nevnt at dette ofte sammenblandes med politisk diakoni. Noe annet som da er verdt å nevne, er at begrepet profetisk diakoni kan forstås i lys av profetene vi leser om i Bibelen. Profetiene oppstår som et gjensvar på en guddommelig åpenbaring. Profetene mottar et mandat fra Gud til å tale på hans vegne. Det profetiske ord minner oss på at Gud er herre over historien, og det er et ord som dømmer og som gir løfter om frelse (Nordstokke, 2011a, ss. 51-52). I LWF (Lutheran World Federation) sitt samråd om profetisk diakoni i Johannesburg i 2002, sees profetisk diakoni både i lys av profetene og Jesus i Bibelen, og hvordan de imøtegikk myndigheter og autoriteter og utfordret urettferdige samfunnsforhold og praksiser. Profeti og diakoni henger sammen ved at de begge søker å finne veier, bygge broer til fornyelse og å skape forandring. Profetisk diakoni bør lytte til stemmene til lidende og marginaliserte mennesker, kjempe for rettferdighet og avdekke urettferdighet - særlig i systemiske former.

Et sjette begrep er *advocacy*. Advocacy handler om å forsvare, og rollen handler blant annet om å være advokat for de svake. Dessuten er det å fortsette å være advokat, selv når det koster og når man møter motstand og det blir konflikt. Forsvaret går også ut på å stille kritiske spørsmål til årsakene bak urettferdigheten (Nordstokke, 1994, s. 112).

Til sist nevnes begrepet *lobbyvirksomhet*. Lobbyvirksomhet kan også være del av politisk diakoni. Da er det som forsvar av marginaliserte og fattige mennesker, og ikke som del av egeninteresser. Men hva er egentlig lobbyvirksomhet? Ifølge nettleksikonet Encyclopædia

Britannica (2014) er dette når enkeltpersoner eller interessegrupper forsøker å påvirke bestemmelser som gjøres av myndigheter. Sånn sett kan vi kanskje også bruke begrepet *beslutningspåvirkning* på norsk.

Andre begreper og tema som nevnes er *utviklingsteori* og bilder av «de andre».

Utviklingsteori er noe man finner innenfor utviklingsstudier, og dreier seg om forståelser av hvordan samfunn utvikles (Eriksen, 2013, ss. 15-17), mens bilder av «de andre» handler om hvordan oppfattelser av andre mennesker og land blir dannet, og hvilke konsekvenser dette har (Tvedt, 1990, s. 11). Utviklingsteori og bilder av «de andre» utdypes i kapittel 3, hvor det også er skrevet mer utfyllende om de andre begrepene nevnt ovenfor.

1.3. STRUKTUR

Avhandlingen er strukturert med en innledning i kapittel 1 med en kortfattet forklaring av valg av tema og forklaring av hva oppgaven skal dreie seg om. I kapittel 1.2 kommer en begrepsavklaring av begreper brukt i teorikapittelet. I kapittel 2 kommer bakgrunnsmateriale om KN, samt en gjennomgang av KNs politiske plattform og en beskrivelse av kampanjer slik de er brukt i KNs beslutningspåvirkningsarbeid. Dette utgjør bakgrunnsopplysninger som er nyttige å ha med i analysekapittelet og drøftingskapittelet. I kapittel 3 kommer teoridelen av oppgaven med perspektiver som er relevante for problemstillingen. Kapittel 4 er en gjennomgang av metodevalg og forklaring av dette. I kapittel 5 kommer analysen hvor materialet undersøkes for å se etter det som fremstår som politisk. Kapittel 6 er en avsluttende drøfting hvor de politiske aspektene fra analysen blir tatt opp til diskusjon. Kapittel 6.4 vil være en gjennomgang av det fra kapittel 6.1, 6.2 og 6.3 som fremstår som del av diakoniens samfunnspolitiske dimensjon, i lys av perspektivene fra kapittel 3. Kapittel 6.4 vil fungere som del av sammendraget i kapittel 7. Kapittel 7 oppsummerer funnene i kapittel 6. Kapittel 8 inneholder litteraturlisten.

2. BAKGRUNN

Hva er egentlig Kirkens Nødhjelp? Og hva er beslutningspåvirkende kampanjer? I dette kapitlet følger en del informasjon om organisasjonen, dens oppdrag, dens politiske plattform og noe om hva beslutningspåvirkende kampanjer er. Dette er kunnskap som er nyttig å vite noe om ved lesningen av analysen og drøftingen i kapittel 5 og 6.

2.1. KIRKENS NØDHJELP

I denne avhandlingen er organisasjonen Kirkens Nødhjelp valgt som case for å studere internasjonal diakoni. Dette er gjort fordi organisasjonen fremstår som en synlig og stor diakonal aktør i norsk sammenheng, og fordi den i sitt prinsippdokument beskriver seg selv som «... del av den verdensvide kirkes arbeid for global rettferdighet» (Kirkens nødhjelp, 2008, s. 6). Kirkens nødhjelp blir nok av mange oppfattet som en stor bistandsorganisasjon, og mange forbinder kanskje organisasjonen med *fasteksjonen*, nødhjelp og kirken. Men hva sier egentlig organisasjonen om seg selv? Hva er Kirkens nødhjelp på papiret? I sitt prinsippdokument beskrives Kirkens nødhjelp (heretter «KN») seg som en trosbasert, diakonal organisasjon for global rettferdighet. Den er norsk og felleskirkelig, noe som vil si at den har sin forankring i kirker og kristne organisasjoner i Norge. KN er altså forankret i Norge, men arbeider globalt. Den ser seg som del av den verdensvide kirke, og støtter seg på den økumeniske bevegelse. Organisasjonen er medlem i ACT/Action by Churches Together, som er en global allianse, og deltar i Kirkens verdensråd. KN samarbeider også med flere konfesjonelle verdensorganisasjoner. Selv om KN er forankret i Norge, samarbeider og støtter den seg altså på globale aktører utenfor landets grenser. Likevel er det de norske aktørene som er eiere og oppdragsgiverne til KN, og det er disse som møtes i representantskapet, som er KNs øverste organ (Kirkens nødhjelp, 2008, ss. 5-7).

Oppdraget til organisasjonen er stort og favner vidt, og den overordnede tanken er å virkeliggjøre Guds kjærlighet gjennom å arbeide for menneskers verdighet og å verne om skaperverket. Oppdraget begrunnes i kirkens tro på den treenige Gud, hvor tankene om vern av skaperverket, menneskers verdighet, forsoning, fellesskap og kamp for rettferdighet begrunnes. Organisasjonen arbeider ut fra troen på Guds særlige identifikasjon med fattige,

nødlidende og undertrykte, med henvisning til lignelsen om den rike mannen og Lasarus. KN beskriver seg videre som del av det sivile samfunn og selvstendig fra stat og marked. De har et ønske om å utfordre både enkeltmennesker, bedrifter og myndigheter til å støtte arbeidet med økonomiske og politiske endringer, med sikte på å sikre rettighetene til mennesker som er sårbare og fattige (Kirkens nødhjelp, 2008, ss. 5-7).

Det blir fremhevet at KN ønsker å samarbeide med andre organisasjoner, uavhengig av hvilken religiøs tilhørighet de har. De ser på religiøs tro som en ressurs, men også som noe som kan misbrukes, og ønsker å hjelpe folk til å finne tak i det i troen sin som bygger broer, og som er med å beskytte undertrykte og folk som lider. KN inspireres i så måte av lignelsen om den barmhjertige samaritan, til ubetinget hjelp for alle trengende, uten tanke om å påvirke deres religiøse tro. Organisasjonen vil fokusere på samarbeid med organisasjoner, myndigheter, institusjoner, faglige nettverk og næringsliv for å nå sine mål, og vil utøve sitt oppdrag i samarbeid med partnere som deler KNs verdier (Kirkens nødhjelp, 2008, ss. 5-7).

2.1.1. ORGANISASJON OG OPPDRAGSGIVERE

Kirkens Nødhjelp er ikke alene, men er del av et nettverk av organisasjoner, samt at de har mange oppdragsgivere innen norsk kirkeliv. Øverst på organisasjonskartet finner vi KNs oppdragsgivere som er kirker og kirkelige organisasjoner i Norge. Det øverste organet i KN er representantskapet, som ledes av utsendinger fra hvert bispedømmeråd i Den norske kirke, representanter fra Den norske kirkes Kirkemøte, samt representanter fra flere andre norske kirkesamfunn. I tillegg har NORME, Global Aid Network og Norges Kristne Råd observatørstatus. KN har 155 ansatte ved hovedkontoret i Oslo. Utover dette har KN regionskonsulenter i distriktene, i KNs ungdomsorganisasjon Changemaker og utekontakter over hele verden. I tillegg finnes det rundt 80 beredskapsarbeidere som jevnlig reiser ut for å hjelpe til i katastrofesituasjoner. KNs styre ligger organisasjonsmessig plassert under representantskapet og ledes av Kjell Nordstokke, og består ellers av ni medlemmer hvor én er lederen i Changemaker og to er ansatte i KN. Neste styringsnivå etter KNs styre er generalsekretæren (Kirkens Nødhjelp, 2013a).

Globalt nettverk

KN har ikke bare oppdragsgivere i Norge som gir retning til arbeidet, men er også del av et globalt nettverk. Dette nettverket består av aktører som deler mye av samme visjon, oppdrag og verdigrunnlag. Dette er både kirkelige, frivillige organisasjoner samt andre frivillige organisasjoner. Grunnen for å skrive om det globale nettverket er at det har sammenheng med KNs identitet, og for hvordan og hva de arbeider med. Her vil noen av disse partnerne nevnes kort, med en presentasjon av hvem de er og hva de driver med. Bakgrunnen for valget av de to aktørene er at ACT Alliance og APRODEV er nevnt på KNs nettsider under fanen «vårt globale nettverk» (Kirkens Nødhjelp, 2013b).

ACT Alliance

KN ble en del av noe som heter ACT (Action by Churches Together) fra og med 1995, som er et verdensomspennende kirkelig nettverk. ACT er en allianse av katastrofearbeidet til Kirkens Verdensråd, Det lutherske verdensforbund samt KNs søsterkirker. ACT ble utgangspunktet for opprettelsen av ACT Alliance som ble etablert i 2010, som har mer enn 140 medlemskirker, mer enn 100 medlemsorganisasjoner, 25 000 arbeidstagere i ulike medlemsorganisasjoner og er en av verdens fem største humanitære allianser. Gjennom ACT Alliance er KN representert i 130 land (Kirkens nødhjelp, 2011) (ACT Alliance).

ACT Alliance samler inn omtrent 1,5 milliarder amerikanske dollar til arbeidet sitt årlig. De har tre hovedfokus for aktivitetene sine, som er humanitær bistand, utvikling og advocacy. Alliansen ønsker å skape positiv og bærekraftig forandring i livene til marginaliserte og fattige mennesker. Dette ønsker de å gjøre uavhengig av kjønn, religion, seksuell identitet, politiske tilhørighet, rase og nasjonalitet (Kirkens Nødhjelp, 2009) (ACT Alliance).

Alliansen er godt plantet i lokalsamfunnene den opererer i, og har oppnådd tillit i lokalbefolkningen. Til forskjell fra andre større internasjonale aktører, holder ACT Alliance fast ved sine løfter og fortsetter tilstedeværelsen og arbeidet selv etter at «verdens øyne» (fokuset fra media og verdenssamfunnet) har flyttet seg over på andre begivenheter (ACT Alliance). Gjennom medlemsorganisasjonenes nasjonale forankring og tette bånd til nasjonale

kirker blir ACT Alliance godt rustet til å påvirke ulike lands myndigheter (Kirkens Nødhjelp, 2009).

APRODEV

APRODEV (Assosiation of World Council of Churches related Development Organisations in Europe) er en ikke-statlig organisasjon som arbeider med beslutningspåvirkningsarbeid overfor EUs institusjoner, ettersom disse institusjonenes beslutninger får konsekvenser for utviklingsland. Perspektivet er trosbasert, og de arbeider for å fremme rettferdighet, fred og fjerning av fattigdom. De arbeider også for rettighetsbasert utvikling. Bakgrunnen for opprettelsen av APRODEV i 1990 var å styrke samarbeidet mellom europeisk utvikling og humanitære bistandsorganisasjoner som jobber tett på Kirkens Verdensråd (APRODEV, 2010).

Visjonen til APRODEV hviler på et kristent grunnlag, og ser mennesker som skapt i Guds bilde. Den er opptatt av menneskers likeverd og verdighet og ønsker å jobbe sammen med fattige, marginaliserte, undertrykte og ekskluderte mennesker. Organisasjonen hevder å dele den økumeniske forståelsen av utvikling som et holistisk konsept. APRODEV har dessuten forpliktet seg til å fokusere på kjønnsdimensjoner i analyser av arbeidet sitt. Utover dette er den som en økumenisk organisasjon opptatt av å reflektere over egen identitet, og har også brukt tid på å reflektere over forholdet mellom religion og utvikling (APRODEV, 2010).

Organisasjonen styres av en generalforsamling som møtes en gang i året. Kirkens verdensråd, Det lutherske verdensforbund og ACT Alliance er observatør organisasjoner. I dag arbeider 16 organisasjoner med kontorer i 15 europeiske land gjennom APRODEV.

Partnerorganisasjonene finner man stort sett over hele verden, og medlemsorganisasjonene har en årlig omsetning på til sammen 720 millioner euro (APRODEV, 2010).

2.1.2. POLITISK PLATTFORM

Her er et sammendrag av introduksjonen til Kirkens Nødhjelps politiske plattform. Dette gir et generelt og kortfattet innblikk i hva dette dokumentet handler om, noe som er viktig for å forstå mer av kampanjen som skal undersøkes litt senere.

Den politiske plattformen er ment å presentere fokus og begrunnelser for KNs beslutningspåvirkende arbeid fem år fram i tid. Den er ment å være konkret, og å peke på områder det er spesielt viktig å arbeide med i forhold til menneskers verdighet. Den er del av KNs globale strategi. Plattformen er mellom annet forankret i de erfaringer Kirkens Nødhjelp og dens samarbeidspartnere har gjort i sitt arbeid opp igjennom årene. En annen forankring er i det bibelske materiale og i den kirkelige tradisjonen, og ikke minst den konkretisering av dette som man finner i KNs prinsippdokument (Kirkens Nødhjelp, 2009, ss. 4-5).

KNs oppdrag er å bidra til alle menneskers grunnleggende menneskerettigheter slik de beskrives i ulike konvensjoner, og at mennesker skal oppleve en konkret forbedring i sine daglige liv. Endringen bør innebære at mennesker får oppleve utvikling, rettferdig ressursfordeling og beskyttelse mot vold og overgrep. Oppdraget om å være med å endre samfunnet er særlig rettet mot fattige og marginaliserte mennesker, slik det også er beskrevet i prinsippdokumentet. Inspirasjonen som pådriver for samfunnsendringen henter KN fra kirkens historie, og dens oppdrag om å sørge for at «vergeløse får sin rett». I Det gamle testamente (heretter «GT») er det tydelig at myndighetene har et særlig ansvar til å sørge for rettighetene til fattige og marginaliserte mennesker. I tillegg hadde man profet embetet som innebar både rådgivning og kritikk overfor herskeren. KN retter oppdraget sitt mot stat, næringsliv og religiøse aktører, og de ønsker å arbeide konkret, å være med å påvirke alle små beslutninger disse aktørene gjør som kan bidra til å gjøre verden mer rettferdig (Kirkens Nødhjelp, 2009, ss. 4-5).

KN er som norsk organisasjon innen den økumeniske sammenslutning av organisasjoner først og fremst forpliktet på arbeid rettet mot norske myndigheter. Gjennom å være del av blant annet ACT Alliance, kan KN samhandle og finne støtte i arbeidet de står i. KN synes at også

Norge skal være med å forandre verden, og på denne måten er det viktig at det drives beslutningspåvirkende arbeid overfor den norske stat og norsk næringsliv. Men de beslutningene KN jobber for skjer ofte på den internasjonale arena, så derfor er den politiske plattformen også fokusert mot å påvirke Norges rolle i disse foraene. Beslutningspåvirkningen KN driver med strekker seg langt utover den politiske plattformen. Arbeidet handler både om støtte til andre lands arbeid overfor sine egne myndigheter, samt påvirkning for mobilisering av ressurser i Norge og i de landene KN opererer i (Kirkens Nødhjelp, 2009, ss. 4-5).

2.1.3. KAMPANJER

Kampanjer er et verktøy KN bruker i sitt beslutningspåvirkende arbeid. Kampanjene er en måte KNs politiske plattform kommer til uttrykk på i praksis. Det beslutningspåvirkende arbeidet er rettet mot myndigheter og næringsliv, både i Norge og i verden. Det kan også rettes mot transnasjonale selskaper og multilaterale organisasjoner. KN jobber dessuten for å påvirke holdninger hos enkeltmennesker, menigheter og lokalsamfunn. Holdningsarbeidet dreier seg særlig om å fremme menneskeverd og menneskerettigheter sammen med ansvarlig natur- og miljøforvaltning, slik det kommer frem i FNs konvensjoner og erklæringer (Kirkens Nødhjelp, 2008b). På KNs nettsider kan man finne kampanjer helt tilbake til 2006.

Kampanjene presenterer et budskap ganske kort og konsist på en egen nettside, hvor de gjør det enkelt for publikum å forstå kjernen i kampanjen, samt hva KN ønsker og hvorfor. Det er også lenker fra kampanjesidene til sider hvor man finner rapporter og mer informasjon som danner grunnlag for kampanjene. I hver kampanje er publikum oppfordret til å skrive under med navn, dele kampanjen med andre på e-post, like kampanjen på Facebook eller Twitter, registrere mobilnummer for å motta kampanjer på sms, registrere e-mail adresse for å motta nyhetsbrev og registrere seg for å bli med i kampanjenettverket til KN. Kampanjesidene inneholder også noe som kalles *kampanjen i tilbakeblikk*, hvor man finner glimt fra mediedekningen av kampanjene (Kirkens Nødhjelp).

3. TEORI

I dette kapittelet følger ulike perspektiver på diakoni, utviklingsteori og bilder av «de andre». Perspektivene er ment å belyse problemstillingen i avhandlingen, og vil sees nærmere på i analysekapittelet og drøftingskapittelet. Særlig perspektivene på diakoniens samfunnspolitiske dimensjon er hentet fram for å forstå mer av de politiske sidene ved materialet som skal analyseres.

3.1. DIAKONI

I sitt prinsippdokument kaller Kirkens Nødhjelp seg en diakonal organisasjon for global rettferdighet. Videre heter det at de utfører en spesialisert tjeneste innen kirkens diakonale oppdrag (Kirkens nødhjelp, 2008, s. 7). Det henvises til en diakoniforståelse som er temmelig lik *Plan for diakoni i Den norske kirke* fra 2008. Kirkens Nødhjelp skriver i prinsippdokumentet fra 2008 at: «Diakoni er kristen tro omsatt i handling, og blir uttrykt gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet» (Kirkens nødhjelp, 2008, s. 7). Ettersom Kirkens Nødhjelp hevder å være en diakonal organisasjon, ser jeg det som nødvendig å undersøke mer i dybden hva faglitteraturen sier om diakoni. For hva er det egentlig? Og finnes det egentlig én enkel definisjon på hva dette handler om, eller finnes det flere?

Begrepet *diakoni* er svært godt belyst i Det nye testamentet. På samme tid må det nevnes at det brukes i en annen betydning enn hvordan vi normalt forstår begrepet i dag. Vi oppfatter ofte diakoni som kirkelig sosialt arbeid, mens det i Det nye testamentet (NT) brukes om å gå imellom, å være sendt med en fullmakt eller å være innsatt i en tjeneste. En mer allmenn betydning sier at en som gjør diakoni er en som er gitt et mandat til å utføre en annens vilje rettet mot bestemte mennesker. Ord og handling kan ikke skilles ad ifølge NT, for kristne er kalt til å ta seg av hele mennesket. I tillegg sees diakoni og misjon som ganske like i NT, hvor diakoni viser til mandatet og misjonen til sendelsen (Iversen, 2001, ss. 16-22).

Det er ikke lett å si noe helt konkret om hva diakoni er, selv ikke i Det nye testamentet finner man en presis formulering. Slik begrepet blir brukt i dag svarer innholdet til hvordan kristne har forsøkt å svare på kallet om å være en neste for sine medmennesker gjennom kirkehistorien. Dermed blir det kanskje feil å forsøke å finne en forklaring i Bibelen på hva diakoni er, selv om det er der man finner inspirasjonen og kallet. Samtidig handler diakonien om kirkens identitet og misjon. Diakoni er et kall til å svare på utfordringer vi møter i dagens verden, et kall til handling, og et svar på menneskelig nød, på urettferdighet og et kall til å vise omsorg for skaperverket (Nordstokke, 2009a, ss. 8-9).

Man kan også skille mellom diakoniens teologiske aspekt, dens formål og dens handling. Blant annet sies dens teologiske aspekt å basere seg på nåden, på Jesu liv og virke og søker å gjenspeile Guds uendelige kjærlighet til skaperverket. Som formål nevnes å opprettholde menneskelig verdighet, arbeid for forsoning, rettferdighet og forandring. Som handling nevnes det å uttrykke solidaritet, samarbeid på tvers av grenser, sosialt og geografisk, deling av ressurser, kontekstualisering og det å være seg bevisst sine begrensninger. Det kan være vanskelig klart å definere avhengighetsforholdet mellom det å proklamere evangeliet og det å drive diakoni. Begge kan hevdes å være nødvendige deler i kirkens misjon (Nordstokke, 2009c, ss. 24-25). Til sist må det nevnes at det som her er skrevet om diakoni er sett med «lutherske» øyne, altså fra ståstedet til lutherske kirkesamfunn, og at det finnes andre tanker om diakoni i andre kirkesamfunn.

3.2. INTERNASJONAL DIAKONI

Internasjonal diakoni handler om diakoni over konfesjonelle og nasjonale grenser. Men hvorfor må man absolutt snakke om diakoni? Kan man ikke like gjerne snakke om hjelpearbeid eller bistandsvirksomhet? Noe av årsaken kan ha med hvilke assosiasjoner hjelpebegrepet skaper. Det kan av noen oppfattes som paternalistisk eller noe som bare går én vei uten gjensidighet. Diakonibegrepet preges av et syn på mennesket hvor begreper som gjensidig å tilhøre et forpliktende fellesskap, om likhet og om likeverd er sentrale. Begrepet diakoni viser til at både hjelperen og den som hjelper er likeverdige (Nordstokke, 1994, ss. 11-16).

Et viktig moment for internasjonal diakoni «... er at kirken er *verdensvid*» (Nordstokke, 1994, s. 11) Internasjonal diakoni innebærer «... at det ikke kan settes lokale, nasjonale eller religiøse grenser for omsorg og tjeneste» (Nordstokke, 1994, s. 12). Den vil også være «... opptatt av *handlingsmuligheter* slik at omsorgen kommer til uttrykk gjennom konkrete tiltak» (Nordstokke, 1994, s. 13). En verdensvid kirke er Guds folk spredt utover hele jorden, som gjennom å være kirke er kalt til enhet og solidaritet på tvers av alle grenser. Dette må gi seg uttrykk i konkrete handlinger, slik det har blitt gjort gjennom misjon, nødhjelp og bistand. Gjennom media får vi i dag informasjon om nød over hele verden. Dette utfordrer enhver kristen til diakonal handling og omsorg. I dagens Norge er det en større bevissthet om at verden er én og at hendelser ett sted får følger i andre deler av verden. Nøden er dessuten ulikt fordelt, slik at noen deler av verden har det svært bra, mens andre deler opplever mye nød. Kirken må ta hensyn til dette, og kan ikke leve upåvirket av nøden som skjer andre steder (Nordstokke, 1994, ss. 11-13).

I internasjonal diakoni har alle en rolle å utføre. Det er ikke sånn at kun rike kirker i den nordlige del av verden er de som kan gjøre noe for å hjelpe. «Ingen kirke er så rik at den ikke har behov, og ingen kirke er så fattig at den ikke har noe å bidra med» (Nordstokke, 2009b, s. 74)

Internasjonal diakoni har vært preget av kirkelig hjelpearbeid etter både første- og andre verdenskrig. Dette har vært mellomkirkelig hjelp som etter hvert ble organisert i internasjonale organisasjoner som World Council of Churches (WCC), Lutheran World Federation (LWF) og nasjonale organisasjoner som Kirkens Nødhjelp (KN) i Norge. Internasjonal diakoni har blitt en storindustri som omfatter budsjetter på mange millioner dollar og virker i land rundt om i hele verden. Organisasjonenes arbeid ble tidligere ofte gjort i tett samarbeid med lokale kirker, men etter hvert ble organisasjonenes arbeid mer og mer uavhengige av kirkene. Tidligere tok internasjonal diakoni form av multilateralt samarbeid, mens det i dag er mer vanlig at samarbeidet er bilateralt. Det har etter hvert skjedd en nedgang i økumenisk samarbeid, og et økende behov for mer samarbeid mellom aktørene innen internasjonal diakoni har oppstått. Action by Churches Together (ACT) ble opprettet i 1995 for å koordinere kirkelig nødhjelp. ACT er altså ikke operativ selv. I 2009 ble ACT til ACT

Alliance som driver et mer omfattende arbeid enn det ACT gjorde, deriblant med mer langsiktig bistand, og ikke bare nødhjelp (Nordstokke, 2009b, ss. 74-76).

I og med at internasjonal diakoni mer og mer har blitt til profesjonalisert nødhjelp og utviklingsarbeid, kan man spørre om det er fare for at den kirkelige identiteten svekkes? I den økumeniske sammenheng menes det at diakoni-begrepet er det som gir identitet og skaper et helhetlig perspektiv (Nordstokke, 2009b, s. 76).

Internasjonal diakoni kan omfatte begreper som politisk diakoni, profetisk diakoni og advocacy. Både WCC og LWF har satt disse begrepene på dagsordenen. De ser dem som del av det diakonale arbeid. Begrepene har vist sin relevans i møte med de utfordringene som møter de diakonale aktørene i dagens verden, med globalisering, nød, vold og fattigdom (Nordstokke, 2009b, ss. 77-78).

3.3. DIAKONIENS SAMFUNNSPOLITISKE DIMENSJON

I det følgende presenteres noen perspektiver innenfor det som kan betegnes som *diakoniens samfunnspolitiske dimensjon*. Dette begrepet er valgt fordi det er et begrep som brukes av Johannes Nissen (2008, s. 149), og som favner godt om de ulike perspektivene som tas opp i det følgende. I denne avhandlingen er det gjort et skille mellom politisk diakoni og profetisk diakoni. Dette er gjort fordi de viser til ulike sider ved diakoniens samfunnspolitiske side. Betydningen av ordene har forskjellige nyanser som kan bli spennende ved analysen og drøftingen av materialet.

3.3.1. POLITISK DIAKONI

Når det gjelder uttrykkene *politisk diakoni* og *profetisk diakoni*, finner man i faglitteratur ulike synspunkt. Noen fastholder at de stort sett er ett og det samme. Johannes Nissen forteller at noen velger å skille mellom begrepene, eller å bruke begrepene om hverandre. Han selv velger å bruke begrepet *profetisk diakoni*, siden han mener *politisk diakoni* fort kan misforstås

dithen at det handler om å ta stilling til politiske partier. Uansett handler begge begreper om diakoniens samfunnspolitiske dimensjon, ifølge ham (Nissen, 2008, s. 149). Det går også an å gjøre et skille mellom diakoni som er offentlig, politisk og profetisk. Disse begrepene kan sees i relasjon til offentlig, politisk og profetisk teologi. Den politiske diakonien forholder seg da til praktiske og realistiske handlinger, hvor den er særlig fokusert på å støtte undertrykte, marginaliserte og fattige mennesker. Den er opptatt ikke bare av hva som *må* gjøres, men hva som *kan* gjøres helt konkret (Fretheim, 2013, s. 78).

Politisk diakoni sies å være noe som noen teologer og sosiologer de siste tiårene har gjort seg til talerør for. Tilstander i tredje verden land må føre til en endring i kirkens forhold til maktstrukturer i den rike del av verden. Kirken må gjøre noe med urettferdigheten. Den må gå inn for å bekjempe økonomisk urettferdighet, støtte nedrustning (våpen) og øke bistand til undertrykte folk. Kirken kan ikke være nøytral. Den politiske diakoni beskrives som en solidaritetsstrategi, som bevisst begynner nedenfra og står på de marginaliserte og fattiges side. Det er alltid her den begynner, med utgangspunkt i enkeltmennesker (Foss, 1992, s. 197).

I sammenheng med politisk diakoni er det mange teologer som holder fast ved frigjøringsteologi. Danske Anna Marie Aagaard ser frigjøringsteologien i relasjon til forkynnelsen av gudsriket. Her fremheves Kristus som en som befri og forløser og står på de fattiges side, og som til sist blir korsfestet fordi han har handlet rett og formidlet Guds kjærlighet uten betingelser. En sãnn type teologi må alltid tenke nedenfra og opp, og med hensikt og vilje gå inn for å analysere og forandre samfunnet ut fra de fattiges ståsted. For mange er det vanskelig å skjønne hvordan en diakoni inspirert av frigjøringsteologi og gudsrikeforkynnelse sine sosiale dynamikk kan forholde seg politisk nøytral (Foss, 1992, ss. 189-190).

Guds rike-forkynnelsen går som en rød tråd hos Øyvind Foss (1992, ss. 189-192). Det hevdes at denne siden ved evangeliet er sentral, og den innebærer at kirken ikke kan forholde seg likegyldig til den urettferdighet som oppleves i verden. Det blir en oppfordring til Guds menighet på jorden om å frigjøre seg fra passivitet, til å stå sammen i fellesskap, i tanke,

handling og bønn i lys av håpet om gudsrikets komme (Foss, 1992, ss. 189-192) Samtidig bør det huskes på at Guds rike er en gave, noe som ene og alene er Guds verk. Ingen menneskelig aktivitet kan skape Guds rike. Dette riket handler om Guds herredømme og kraft, ja, Gud selv. I Jesus kom Guds rike nær, fordi han selv er Gud (Karlsen, 1971, ss. 75-76). Diakonien må forholde seg til sin forankring i den gudstjenestelige virkelighet og i forkynnelsen om Guds rike, som både er en realitet her og nå, og noe som skal komme. Hvis ikke blir den mer å regne som filantropi. Forankret i den kristne kirke, i gudstjenesten, i nattverden og som Kristi legeme i verden, kan diakonien hente sine referanserammer (Foss, 1992, s. 197).

Guds rike-forkynnelsen til Jesus er et godt budskap for fattige og lidende, ikke ideologi, men evangelium (gode nyheter). I denne sammenheng er det altså ikke snakk om en kirkelig diakoni lignende et politisk parti med et avgrenset oppdrag, men en diakoni som har sitt utspring i Bibelen, det kirkelige fellesskap og som etterfølgere av Jesus. Det er en grensesprengende diakoni, som ikke kan låses fast i partiprogrammer, men som derimot arbeider for forsoning og som alltid viser solidaritet med fattige og lidende. Dersom diakonien lar seg inspirere av Guds rike-forkynnelsen kan den bli en påminner om dette rikets komme gjennom konkret og forpliktende handling, selv om den nok, som Jørgen Karlsen skrev, ikke kan skape Guds rike av seg selv (Foss, 1992, ss. 189-192) (Karlsen, 1971, ss. 75-76). En sån type diakoni må hele tiden utsette seg for samfunnskritikk og opposisjon, og noen ganger rette kritisk søkelys mot urettferdighet på både sosiale og økonomiske områder i samfunnet. Andre ganger må den avsløre og kritisere urettferdige samfunnsstrukturer. Guds rike-budskapet i Bibelen blir her en oppfordring til kirken om ikke å være nøytral, om ikke å være passiv, men i stedet være aktiv og deltagende i samfunnet (Foss, 1992, ss. 189-192).

Dersom diakonien skal fungere som et tegn på Guds rikets rettferdighet må det tas et oppgjør med det tradisjonelle synet på diakoni. Diakonien kan ikke lenger være for noen få utvalgte, og ei heller kun operere som *sosialstatens forlengede arm* (et tilbud på like linje med andre velferdstjenester), eller i form av kun karitative uttrykk. Diakonien må heller være et alternativ til sosialstatens tenkning, og kan ikke være politisk nøytral. Verdenssituasjonen fordrer en aktiv inngripen fra diakonien. Diakonien skal ikke bare drive med behandling av skader, men være fokusert på å endre roten til problemene. Da kan kirken bli et

kontrastfellesskap som streber mot å virkeliggjøre en rettferdighet og likhet som samfunnet ikke er i stand til (Foss, 1992, s. 193).

Kirken har et utenomparlamentarisk ståsted, og den må som institusjon holde seg utenfor politisk kamp. Likevel kan den være med å utruste sine medlemmer til politisk aktivisme (Karlsen, 1971, s. 81). På tross av dette kan diakonien bli innblandet i arbeid som får politiske konsekvenser. Det er sentralt at kirken beholder sin evangeliske egenart, med sitt grunnlag i den bekjennende og lovsyngende menighet med Ord og sakramenter. Dette kan sees på som en hellig tjeneste, og ikke som politisk (Foss, 1992, s. 196).

I stedet for å definere diakoniens grenser, kan man fokusere på diakoniens sentrum, Jesus Kristus. Dette er en grensesprengende diakoni, en kristosentrisk diakoni, inspirert av Jesu liv, ord og gjerning (Foss, 1992, s. 196). Diakonien som Kristus-tjeneste må alltid henvende seg til det enkelte menneske, ikke til folkemasser eller grupper sånn politiske bevegelser gjør det. Og nettopp ved henvendelsen til enkeltmennesker, ved å være enkeltmenneskers forsvarer og advokat, vil massene berøres, ved at flere er preget av samme nødtilstand eller trussel. Slik kan diakonien skape en utfordring til å gjøre en innsats for flere, for massene. Fortellingen om den barmhjertige samaritan fremhever noe viktig for diakonien, nemlig personlig innsats og offervilje. Alle har et ansvar i å utøve diakoni, ikke bare kirkeledere og organisasjoner (Foss, 1992, s. 197).

Politisk diakoni er handlingsorientert, og den behøver å rette kritikk mot en ureflektert holdning til kirkens rolle som politisk (Foss, 1992, ss. 189-192). Det er vanskelig å tenke seg at kirkens arbeid skal kunne unngå å ha politiske implikasjoner. Kirken bør være aktiv, og ord og handling bør gå sammen, og dens politiske funksjon må rettes spesielt mot svake, fattige, undertrykte og utstøtte (Karlsen, 1971, s. 75).

3.3.2. PROFETISK DIAKONI

Ettersom denne avhandlingen dreier seg om det politiske ved internasjonal diakoni, er det her tatt med noe om profetisk diakoni, fordi også dette handler om diakoniens samfunnspolitiske dimensjon. Den profetiske diakoni sees som sagt av noen teoretikere som samsvarende med politisk diakoni, men det kan være spennende å se på hvilke særtrekk som finnes i perspektiver på profetisk diakoni alene.

Profetisk diakoni kan sees som en visjonær diakoni, som henspiller på visjonen om Guds rike, en ny himmel og en ny jord. Dette danner så utgangspunktet for kritikk av sosiale forhold og gir retning til moralsk handling (Fretheim, 2013, s. 78). Profetisk diakoni kan sees i sammenheng med profetene i Bibelen og den funksjonen de utspilte i sin tid. I så måte er den profetiske rollen å tale på vegne av Gud, selv om oppgavene og hva og hvordan rollen skulle utøves kunne variere. Profetene kunne bidra med å vekke folket, å henlede oppmerksomheten deres mot Gud og å oppmuntre og forberede dem for ting som skulle hende. Profetene kunne både komme med advarsler og løfter. De kunne fortelle om ting som hadde skjedd eller skulle skje, for så å gi en forklaring på grunnen til at dette skjedde. Ofte handlet dette om folkets frafall og ulydighet mot Gud. For profetene selv kunne rollen være både konfliktfylt og farlig, selv om dette varierte fra profet til profet. Noen hadde en mindre utsatt rolle enn andre. Profetene kunne også bli kalt av Gud til å tale hans sak enten folket ville lytte eller ei (Rochester, 2012, ss. 66-68).

Profetene handlet altså på vegne av Gud og kom med budskap på hans vegne, ikke på egne vegne. De kom med oppfordringer til folket om å vende seg til Gud, og til å snu om fra en livsførsel som var imot Guds vilje. Å handle profetisk kostet noe, og det kunne føre til at man møtte stor motstand. Men profetene kunne også profetere om Guds aksept overfor Guds folk og måten de levde og tilbad på. Dessuten kunne profetene male visjoner om en bedre fremtid for folket, ja, et løfte fra Gud selv om at folket kunne vente seg en bedre fremtid, på tross av omstendighetene der og da. Slik bidro profetene ikke bare med fordømmelse og irrettesettelser, men også med håpsformidling og oppmuntring (Kessler, 2006, ss. 118-119).

Profetenes oppdrag stammet fra et personlig møte med Gud selv, som dannet grunnlag for deres offentlige rolle. Det var Gud som utvalgte profetene til å tjene ham. De var budbringere, eller mellom menn mellom Gud og folket. De var mennesker som Gud åpenbarte seg for, og som fikk i oppgave å formidle ord fra Gud videre kun til Guds folk, eller også for andre nasjoner. På samme tid hadde ulike profeter litt ulike roller og oppgaver, tilsynelatende som følge av at de opererte i ulike kontekster og tidsrom (Rochester, 2012, ss. 65-68).

Som et eksempel kan man se på profeten Jeremia. Herren gir ham autoritet til å utføre sitt oppdrag overfor både nasjoner og kongedømmer. Autoriteten bunner ikke i egenskaper eller kjennetegn ved profeten selv, men i at Gud gir ham autoritet. Profeten kan heller ikke gjøre som han selv vil, men er kalt av Gud til å være adskilt fra andre, og til å fullføre det oppdraget Gud gir, til å formidle ord fra Gud som skal virke til forandring. Jeremia må regne med å tåle å stå i konflikt, og kan ikke regne med noen sympati eller støtte fra folket. Hos en annen profet, Ezekiel, kan vi se hvordan han får i oppdrag å profetere mot lederne for folket, som har valgt en annen vei enn Herrens, og som retter seg mer etter standardene til omkringliggende nasjoner, enn til Guds standarder. Med måten de leder folket på utsetter lederne folket sitt for umiddelbar og katastrofal fare (Rochester, 2012, ss. 13-26, 65-68, 136-138).

Profetenes ord vektlegger alltid at Gud har makt og herredømme, og minner både om at han er dommer og utløser både i nåtid og fremtid. Men profetordet viser også til Guds omsorg for skaperverket og menneskene. Profetiene er altså ikke hjerteløse og grunnløse, men kommer i bunn og grunn ut fra Guds omsorg for dem de gjelder. Profetien kan dessuten sees i lys av diakoniens teologiske kjennetegn, og at profetien er en del av det mandatet og den autoritet kirken og diakonien er gitt av Gud. Diakoni og profeti henger blant annet sammen ved at begge søker å finne veier og å bygge broer til fornyelse og forandring. En profetisk diakoni vil i tradisjon med de bibelske profeter være særlig opptatt av å forsvare rettferdighet og stå på fattige og marginaliserte menneskers side. Det er altså mennesker i periferien i samfunnet som skal være særlig i fokus, og perspektivet til den profetiske diakoni må særlig vektlegge og la disse menneskenes stemmer være de første som lyttes til (Nordstokke, 2011a, ss. 51-53).

En annen viktig detalj er at profetene henvendte seg både til religiøse ledere, myndigheter og mennesker med makt og innflytelse. Profetene konfronterte maktmisbruk, og også religiøs praksis som fremstod som from og riktig, men som egentlig ikke var det. På den tiden og i det samfunnet profetene opererte, skjedde dette i et teokratisk samfunn. Dette er selvsagt annerledes for oss i dag, og man må derfor henvise til andre forhold enn Guds ord og Guds vilje dersom man vil fronte urettferdighet og dårlig behandling av mennesker i det offentlige rom. I dag kan man for eksempel henvise til menneskerettigheter i stedet (Nordstokke, 2011a, ss. 51-53).

3.3.3. ADVOCACY

Advocacy er et uttrykk for diakoniens politiske dimensjon som er viktig å få med. Her er det valgt å bruke det engelske uttrykket «advocacy», fordi det er vanskelig å finne en god norsk oversettelse. Et alternativ kan være å oversette det med «å være advokat» eller «å utøve en advokatrolle», men dette blir litt tungvint.

Begrepet *advocacy* kan sees i sammenheng med martyrdom, og det å trosse myndigheter, deres makt og deres ideologi. Gjennom kirkehistorien har mange kristne blitt martyrer fordi de trosset regjeringsmakten. Det kan stilles spørsmål ved om kirken har blitt mer lik det samfunn og den kultur den befinner seg i, og i så måte ikke representerer kirkens røtter i møte med viktige spørsmål i vår tid? Advocacy kan også sees i sammenheng med profetisk diakoni, og være en oppfordring om å stille spørsmål til kirkens praksis (Nordstokke, 2009a, s. 83). Advocacy ser ut til å være en konsekvens av diakoniens natur, av kirkens oppdrag, i dens kamp for rettferdighet og likeverd. Ut fra sin identitet må diakonien stå opp for urettferdighet, kjempe for de svake i samfunnet og stå i mot myndigheter som utøver en makt som trosser menneskers rett til liv og frihet (Kirkens nødhjelp, 2008, s. 7).

Advokatrollen handler blant annet om å være advokat for de svake. Dessuten er det å fortsette å være advokat, selv når det koster og når man møter motstand og det blir konflikt. Forsvaret går også ut på å stille kritiske spørsmål til årsakene bak urettferdigheten (Nordstokke, 1994, s. 112). Men hva betyr det å se etter årsaken til urettferdighet? Og hva er urettferdighet i kirkens

lære? Det vil da være naturlig å se på hva dens motsats rettferdighet er. Rettferdighet både i forhold til Bibelen og grekernes syn handlet om å leve rett, om å gjøre det gode. Det bibelske synet belyser da forholdet til medmennesker som viktig. Sosial rettferdighet som i en utjevning av materielle goder forelå verken hos grekerne, og man finner heller ikke en sån idé i Bibelen. Likevel finner man hos profetene i Bibelen en tanke om at fattige skal få sin rett, og det virker til at GT krever at man viste større hensyn til de fattige enn bare å gi dem det de hadde rett på. I tillegg så jødedommen på Jesu tid og også til dels i NT rettferdighet og barmhjertighet i møte med de fattige som ett og det samme. Dette kan sees i lys av GT og Guds frelsende rettferdighet, og det synonyme frelsende miskunn. Dette strider altså ikke i mot nødvendigheten av en bedre fordeling av ressursene i verden, men det kan endre på motivasjonen. Ellers i NT kommer det frem at likhetstanken skal gjelde særlig innenfor kirken. Ingen skal lide nød. Alle skal ha nok. Samtidig hadde ikke Jesus som mål å gjøre slutt på forskjellen mellom fattig og rik (Aalen, 1980, ss. 211-218). Dermed kan man kanskje si at å bekjempe urettferdighet på bakgrunn av det bibelske materialet blant annet handler om å ta hensyn til de fattige, om å gi de mer enn de har rett på og om å bekjempe materiell nød (og især innenfor kirkens vegger). Men er dette alt? Handler ikke rettferdighet om flere ting enn dette?

Man kan også velge å skille mellom tre forskjellige dimensjoner i profetien. Dette er relevant ettersom profetien handler om å tale og tydeliggjøre Guds rettferdighet. Og advocacy er som nevnt opptatt av å forsvare rettferdighet. Det lutherske verdensforbunds konferanse i Johannesburg om profetisk diakoni i 2002 har gjort en slik tredeling. Der skilles det mellom en sosialkritisk dimensjon som går på urettferdig fordeling, strukturer som undertrykker og urettferdighet på det sosiale plan. Den andre dimensjon er kritisk til nedvurdering av mennesker på bakgrunn av kulturelle, ideologiske og religiøse verdier. Den tredje dimensjonen gjelder ivaretagelse av skaperverket, og at ressurser skal forvaltes så de gagnar både nålevende og kommende generasjoner. Disse dimensjonene gir litt mer innhold til hva advocacy kan handle om, dersom man her forstår det i lys av profetisk diakoni. Kort oppsummert handler det om å kjempe for rettferdig fordeling, menneskeverd og ivaretagelse av omgivelsene (Nissen, 2008, ss. 150-151).

3.3.4. LOBBYVIRKSOMHET

Lobbyvirksomhet er enda et middel som kan betraktes som uttrykk for den samfunnspolitiske siden ved diakoni. Lobbyvirksomhet er en aktivitet hvor man forsøker å påvirke politikere o.l. i bestemte saker. Eller det kan være at en gruppe forsøker å få innflytelse på hvordan medlemmer av nasjonalforsamlingen bruker stemmeretten sin (Espeli, 1999, s. 18). Med «lobby» menes inngangshallen eller korridoren, spesielt med tanke på parlamentsbygninger, hvor folk utenfra har anledning til å møte de folkevalgte og å kunne forsøke å påvirke disse til å støtte opp om spesielle saker. Verbet «å lobbe» har sin opprinnelse i USA, hvor dette med å oppsøke kongressmedlemmer for å påvirke dem først ble utbredt. I Norge blir *lobbying* overfor Stortinget forbundet med institusjoner eller organisasjoner eller aktører som opererer på vegne av disse, som forsøker å påvirke Stortingets dagsorden, beslutninger og formelle vedtak gjennom direkte kontakt og henvendelser skriftlig og muntlig med Stortinget eller deres rådgivere og formelle beslutningstakere (Johannessen & Skjørestad, 2008, ss. 2-3).

En utvidelse av begrepet lobbyvirksomhet tilsier at det handler om aktiv innsats for å påvirke offentlige beslutningsprosesser. En innsnevring av begrepet viser til den tradisjonelle betydningen hvor det handler om å benytte seg av yrkeslobbyister for at de skal drive påvirkningsarbeid overfor de beslutende organer slik at avgjørelser fattes til fordel for lobbyistenes klienter. Man kan snakke om lobbyvirksomhet som en pluralistisk arbeidsform i kontrast til en korporativ arbeidsform. Som pluralistiske aktører er pressgruppene ikke selv integrerte i beslutningsorganene, slik de er det i korporatismen. I korporatismen skjer tingene mer i regi av staten, med institusjonalisering og planlagte møter. Lobbyvirksomhet må sees som noe som har å gjøre med organiserte interesser, og ikke enkeltpersoner. Samtidig kan enkeltpersoner noen ganger anses å representere organiserte interesser. I representative demokratier finnes det noen mennesker som ikke kan opptre som lobbyister siden de selv er beslutningstakere i det aktuelle styringssystemet (Espeli, 1999, ss. 18-22).

Lobbyvirksomhet er noe annet enn generell opinionspåvirkning (Espeli, 1999, ss. 18-22). Med opinion i denne sammenheng, forstås det slik som i nettleksikonet *Encyclopædia Britannica*, og det som skrives om «public opinion», altså individuelle synspunkt, væremåter og tro om spesifikke temaer fastholdt av en vesentlig del av en befolkning (Davison, 2014).

Opinionspåvirkning er noe som oftest skjer gjennom bruk av media og moderne markedsføringsmetoder. Når påvirkningsforsøkene går over til å fokusere på en snevrere krets opinionsskapere hvor også offentlige beslutningstakere er inkludert, vil det være snakk om lobbyvirksomhet. Lobbyvirksomhet trenger ikke bety at det er organisasjoner og institusjoner eller bedrifter som tar initiativ til påvirkningen først. Noen ganger tar beslutningstakerne selv kontakt med lobbyistene fordi de ønsker informasjon og innspill i en sak, eller de anser det som hensiktsmessig i en politisk dra-kamp. Lobbyvirksomhet kan ikke avgrenses til å gjelde konkrete krav eller forslag, men innebærer også henvendelser hvor informasjon blir delt slik at det blir opp til beslutningstakerne å gjøre konklusjoner. Uansett er hensikten med lobbyvirksomhet at ønskene til lobbyistene blir helt eller delvis oppfylt i beslutningene som tas (Espeli, 1999, ss. 18-22).

3.4. UTVIKLINGSTEORI

I denne avhandlingen tas det med noen perspektiver på utviklingsteori. Dette fordi utviklingsteori sier noe om hva som skaper utvikling, eller hva som skaper underutvikling og tilbakegang (Eriksen, 2013, ss. 15-17). Materialet i denne avhandlingen handler om KN og hvordan de tenker om årsakene til problemer som fattigdom og underutvikling i Afrika (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 1-48). Derfor vil det være hensiktsmessig å se på utviklingsteori, og om den kan gi noen forutsetninger for å tolke materialet fra KN.

En utviklingsteori på 1950-tallet har fått navnet moderniseringsteori. Denne hadde sitt ideal i det vestlige industrisamfunnet, og utvikling ble sett i sammenheng med dette.

«Moderniseringsteorien gikk nettopp ut på å oppnå en industriell revolusjon i utviklingslandene etter modell fra England, en industriell revolusjon forstått som framvekst av moderne industri, ikke av industri som sådan» (Tvedt, 1990, s. 76). Målet for utviklingen var det moderne, industrielle masseforbrukssamfunnet. Utgangspunktet for teorien finner man i begrepene: det tradisjonelle og det moderne. Det er det moderne som representerer det positive, mens det tradisjonelle ble assosiert med noe negativt, som primitiv teknologi, motstand mot forandring og overtro. Denne todelingen kunne man se i verden i motsetningen mellom nord og sør. Moderniseringsprosessen var ment å skulle bygge bro mellom moderne

sektor og tradisjonell sektor innad i u-landene, men videre også mellom u-land og i-land (Eriksen, 2013, s. 16) (Smukkestad, 2008, ss. 39-40).

En sentral skikkelse er økonomen W.W. Rostow med sine tanker om ulike utviklingsstadier, hvor den høyeste er det amerikanske forbrukersamfunn. Det skulle være mulig å nå høyre stadium gjennom overføring av ressurser som teknologi, kunnskap, kapital og vestlige politiske institusjoner. Det var også en tanke om at økonomisk vekst ville gi positive utslag også for lavere samfunnslag (Eriksen, 2013, s. 16) (Smukkestad, 2008, ss. 39-40). Det er Rostows teori som er opphavet til ideen om 'aid not trade'. For å sparke i gang utviklingen mente han at overføring av kapital eller teknologi var nødvendig (Bull, 2006, s. 31).

I bistandstenkning i Norge i dag er det lagt mindre vekt på teknologi som et avgjørende skille mellom u-land og i-land. Når det gjelder teknologioverføring er det dessuten fokusert på at dette ikke er avgjørende for utvikling, og at om det skal overføres teknologi, må det være teknologi som enkelt kan vedlikeholdes av u-landene selv (Tvedt, 1990, ss. 76-77). På samme tid er det mange utenfor bistandsmiljøet som i dag betrakter «... teknologisk endring som den viktigste drivkraften bak økonomisk utvikling» (Tvedt, 1990, s. 78). Ifølge Tvedt er det ikke ønskelig for land som Norge at utviklingsland skal ha moderne teknologi, ettersom det vil forrykke balansen i økonomien (Tvedt, 1990, s. 78).

En annen av de klassiske utviklingsteoriene blir kalt avhengighets- eller underutviklingsskolen. Dette er en teori om underutvikling og dens årsak (Smukkestad, 2008, s. 78). Denne oppstod som en motvekt til moderniseringsteorien. Noe av kjernen i avhengighets- og underutviklingsskolen er at man tenker at underutvikling er et resultat av en historisk prosess som har skapt et sentrum og en periferi som blir opprettholdt gjennom utbytting (Eriksen, 2013, ss. 15-17). Man tenker seg i denne teorien at vestlige industriland og land som tidligere var kolonier er sammenbundet i et avhengighetsforhold som er med å bidra til at tidligere koloniland blir underutviklet. Tanken er at måten tidligere kolonimakter forholdt seg til kolonilandene på blir opprettholdt selv etter slutten på kolonitiden. Dette handler for eksempel om urettferdige handelsvilkår og klassesdeling og allianser mellom elitene i koloniene og kolonilandene. Derfor mener tilhengere av denne teorien at

underutvikling ikke kan stanses bare ved overføring av kapital eller teknologi. Tilhengerne av denne teorien har derfor liten tro på utvikling innenfor det kapitalistiske system (Bull, 2006, ss. 34-35). Dessuten er det et fokus på strukturelle forhold som årsaken til fattigdom og underutvikling. Blant annet ble urettferdige handelsvilkår sett på som en sånn strukturell faktor, men også makten til store selskaper. Utenom ytre trekk ved verdensøkonomien, ble det lagt vekt på at forhold innad i land er med å påvirke fordelingen av goder, slikt som statens rolle og styrkeforholdet mellom samfunnsklassene. (Eriksen, 2013, ss. 15-17). Et hovedpoeng i avhengighetsteorien er at utvikling i i-land skaper underutvikling i u-land. Det ene er en forutsetning for det andre. Mens moderniseringsteorien fokuserte på utviklingsprosessen og dens forløp, er avhengighetsteorien opptatt av hva som skaper underutvikling (Smukkestad, 2008, s. 78).

3.5. BILDER AV «DE ANDRE»

I kampanjen som skal undersøkes i denne oppgaven, er det Afrika som er i fokus. Kampanjen belyser Afrikas rolle i verdenshandelen, og hvordan rike land som Norge har et ansvar for at Afrika får mulighet til å delta i denne på linje med rike land. Siden det er Afrika som er i fokus, og det i materialet er lagt vekt på skjevheter og ubalanse i internasjonal handel, vil det være interessant å se på hvordan ens forståelse av et land blir formet og hva det bildet som skapes innebærer. Da er det interessant å se på hvilken måte det bildet som presenteres av Afrika er viktig i den politiske dimensjonen av diakonien? Og hva innebærer Norges oppfatning av seg selv og resten av verden?

I innledningen til Marianne Gullestads bok *Misjonsbilder* (2007, s. 9) fortelles det at boken er «en analyse av hvordan noen av kolonitidens og imperialismens kategorier og sosiale grenser fortsatt vedlikeholdes». Hun skriver videre at: «Koloniale todelinger reartikuleres med nytt innhold, både på tross av og på grunn av den langvarige samhandlingen på tvers.» Dette beskrives som *en ond sirkel*, som både bistand og nødhjelp er en del av, og forfatteren mener dynamikken også fremkommer i «massemedienes omtale av den såkalte tredje verden». Bilder har for eksempel vært med på å forme publikums inntrykk av misjonsland, og bidro til å skape og vedlikeholde utbredte stereotyper. Forfatteren vil vise hva kunnskapen som misjonen formidlet skapte for slags inntrykk i publikum. Hvilke relasjoner til afrikanere

oppfordret kunnskapen til, og hvilken kunnskap om Afrika ble formidlet (Gullestad, 2007, ss. 17-18).

Uten å gå så mer inn i boken til Gullestad, er poenget her å få frem hvordan informasjon som blir formidlet både i tekst, bilder eller andre formater har en effekt på mottakerne. Det ligger en makt i kunnskapsformidling, ettersom de som formidler den kan velge hva de ønsker å legge vekt på, og hva de ønsker å utelukke. De kan ta utgangspunkt i det inntrykket de har lyst å skape, for deretter å planlegge hvordan de skal bruke kunnskapen de har for å skape dette inntrykket. Man må som Gullestad beskriver være klar over hvordan både massemediene, bistand og nødhjelp er en del av årsaken til at koloniale todelinger reartikuleres og sosiale grenser opprettholdes (Gullestad, 2007, s. 9).

Gullestad skriver hvordan massemedienes omtale av den tredje verden, samt misjonsorganisasjonenes kunnskapsformidling var med på å forme publikums inntrykk. Men finnes det egentlig en riktig måte å beskrive verden på? Og finnes det beskrivelser som skaper virkelighetstro bilder av det som beskrives? Ifølge Terje Tvedt er det «... umulig å beskrive verden (...) slik virkeligheten egentlig er (...) Den kulturelle, sosiale eller politiske orden som folk i et samfunn, et sosialt system eller et kommunikativt fellesskap tilskriver verden, eksisterer på basis av beskrivelser som alltid vil være selektive» (Tvedt, 2002, s. 11). Slik forstår man at beskrivelser av land, folk, kulturer og samfunn alltid vil være formet av den som har skrevet det, og vil aldri yte virkeligheten total rettferdighet (Tvedt, 2002, ss. 11-12). Den som skriver, skriver fra en gitt kontekst, og er selv preget av dette. Beskrivelsene vil derfor ikke være akseptert av alle. Noen vil oppleve beskrivelsene som fremmede, mens andre vil anerkjenne dem.

Når det gjelder bildet av Afrika er det også interessant å lese det Terje Tvedt skriver om *bilder av de andre*, og hvordan «... Relasjonen mellom «oss» og «de andre» ble begrepsfestet på nytt under bistandsepoken» (Tvedt, 1990, s. 10). For eksempel ble begrepet *utviklingslandene* tatt i bruk av OECD-landene etter siste verdenskrig. «Det ble et samlebegrep for alle land i verden som var ikke-industrialiserte, og som trengte utviklingshjelp. Det puttete alle «de andre» i én sekk, negativt bestemt ut fra vestlig utviklingsnivå og forestillinger om utvikling»

(Tvedt, 1990, s. 10). Også når det gjelder begrepet *Den Tredje Verden* kan man si at det «... ga orden i en uoversiktlig verden, og «hindret detaljene i å gripe fatt i en». Samtidig – og det bidro til å gi begrepene deres gjennomslagskraft – pekte ut hele verdens framtid» (Tvedt, 1990, s. 10).

Som Terje Tvedt beskriver det, er det umulig å gi ett riktig bilde av virkeligheten. Hans beskrivelser av hvordan *de andre* har blitt kategorisert og samlet i sekkebetegnelser, viser hvilken makt som ligger i språket, og hvordan dette former forståelsen av *de andre* (Tvedt, 1990, s. 10). Slik Tvedt beskriver det ser man hvordan denne forståelsen gir seg uttrykk i konkret handling når han beskriver utviklingslandene som de «... som trengte utviklingshjelp» (Tvedt, 1990, s. 10). Det ble altså oppfordret til å gi landene utviklingshjelp, fordi de var land som man mente trengte det.

Med dette sagt, blir det spennende å se hvordan KNs beskrivelser i kampanjen skaper en bestemt forståelse av virkeligheten. Det ligger som nevnt makt i språket, og dermed vil også KNs kampanje være del av dette. Måten KN fremstiller Afrika og verden på vil innebære et bestemt syn på virkeligheten, og vil legge føringer for hvilke tiltak og løsninger som er hensiktsmessige.

4. METODE

I teori om den samfunnsvitenskapelige metode skiller man mellom kvalitative og kvantitative tilnærminger. Dette handler om hvordan man samler inn og analyserer data. Kvantitative tilnærminger opererer med tall, mens kvalitative tilnærminger opererer med ord fra skriftlige og muntlige kilder. Noen mener at kvantitative tilnærminger er mer presise, men dette er en svak påstand. Det er mer hensiktsmessig å snakke om de to ulike tilnærmingene som ulike måter man arbeider på for å nå ulike mål. Kvalitativ metode er mer opptatt av å undersøke kvaliteter ved fenomenene som studeres, og forståelse kan sees som et mål i seg selv. Her handler det ikke om å bygge eller teste teori slik det er med kvantitativ metode. Det gjør ingenting at det foreligger variasjon i datamaterialet, siden man her er ute etter å gå i dybden og nettopp kunne studere variasjoner i fenomenene. Kvantitativ metode handler om å

undersøke ting som kan kvantifiseres (tallfestes) og lages statistikk av. Man er da mer ute etter å gjøre fenomener målbare og å komme frem til entydige konklusjoner (Nyeng, 2012, ss. 71-75).

Ettersom målet er å se etter hva ved KNs kampanje *Nyt Afrika* som kan betraktes politisk, virker kvalitativ metode hensiktsmessig. Dette fordi metoden er opptatt av kvalitetene ved fenomener, og har forståelse i seg selv som et mål. Materialet som skal studeres er kampanjesiden *Nyt Afrika* på nett, en side om rettferdig handel og en rapport, og innholdet skal kategoriseres med registrering av innhold som er relevant for problemstillingen (Grønmo, 2004, s. 193). Metodevalget er hensiktsmessig siden det er ønskelig å ta i bruk forskjellige typer tekster, og for å kunne være åpen for å supplere med nye tekster underveis i undersøkelsen (Halvorsen, 2008, s. 140).

Mer spesifikt kan metodevalget plasseres innenfor det noen forfattere kaller *dokumentanalyse*. Denne måten å analysere på er beskrevet og oppdelt noe ulikt alt etter hvilke forfattere man henviser til. Alan Bryman (2012, ss. 556-561) skriver for eksempel om å fortolke dokumenter basert på enten kvalitativ innholdsanalyse, «semiotics» eller med en hermeneutisk metode, mens Sigmund Grønmo deler dokumentanalyse inn i kvalitativ innholdsanalyse og kvantitativ innholdsanalyse (Grønmo, 2004, ss. 187-202). I boken *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* er det ikke noe eget kapittel som beskriver analyse av dokumenter, men det er presentert et utvalg av metoder som kan brukes dersom man skal analysere kvalitativt. Forfatterne påpeker at de ikke presenterer noen fullstendig liste over analysemetoder, og at forskere ofte kombinerer ulike tilnærminger (Johannessen, Tufte, & Kristoffersen, 2004, ss. 157-158).

Kvalitativ innholdsanalyse vil passe fint i denne avhandlingen i og med at den tar utgangspunkt i at datainnsamling og analyse foregår parallelt, og at problemstillingen blir mer og mer belyst etter hvert som arbeidet skrider frem. Metoden er ikke bygd på planlegging og forutsigbarhet, noe som er en fordel, ettersom jeg i begynnelsen av dette prosjektet har lite kunnskap om det som skal studeres, og fordi det er ønskelig å være åpen for nye impulser underveis i forskningen. Samtidig legger kvalitativ innholdsanalyse opp til at man avklarer

fokus for datainnsamlingen med utgangspunkt i problemstillingen, noe som er viktig for å kunne arbeide målrettet (Grønmo, 2004, ss. 187-189). Kvalitativ innholdsanalyse ser etter temaer i dokumentene som analyseres, men metoden disse finnes frem til med er sjelden utdypet i detalj (Bryman, 2012, s. 557).

Avhandlingen er strukturert slik. Kapittel 1 begynner med en innledning hvor det kort er forklart bakgrunn for valg av tema, og en kortfattet beskrivelse av hva oppgaven dreier seg om. Videre kommer en begrepsavklaring av begreper brukt i teorikapittelet. I kapittel 2 presenteres bakgrunnsinformasjon om KN. Her er det tatt med noe om organisasjonen, den politiske plattformen og noe om kampanjer som et verktøy i beslutningspåvirkningsarbeid. Teorikapittelet var en gjennomgang av perspektiver på begrepene *diakoni*, *internasjonal diakoni*, *politisk diakoni* og *profetisk diakoni*. Også perspektiver på *lobbyvirksomhet*, *advocacy*, *utviklingsteori* og *bilder av «de andre»* ble presentert. Lobbyvirksomhet handler nettopp om å påvirke beslutninger, og advocacy handler blant annet om å være en som forsvarer noen, eller noe. I tillegg ble det presentert perspektiver på utviklingsteori og perspektiver på hvordan bilder (forestillinger) om land skapes, og hva de fører til. Dette ble tatt med siden disse perspektivene kan sees i sammenheng med materialet som analyseres.

Begynnelsen av kapittel 5 inneholder en presentasjon av en rapport som danner grunnlaget for Nyt Afrika-kampanjen (kampanjen som skal analyseres). Rapporten er ett av tre materialer som skal analyseres, hvor kampanjesiden til *Nyt Afrika* og en side om rettferdig handel utgjør de andre. Begge disse er nettsider som finnes på KNs domene på internett. Bakgrunnen for å inkludere siden om rettferdig handel er at den står i åpenbar sammenheng med selve kampanjen (gjennom det som er skrevet) (Kirkens Nødhjelp, 2012b).

Analysen i kapittel 5 dreier seg om å finne tak i det i materialet som fremstår som politisk. Tematiske overskrifter brukes som utgangspunkt for å lete etter politiske trekk i materialet. Temaene er: *politikk*, *bildet av Afrika* og *internasjonal handel*. Disse er laget for lettere å kunne sortere funnene, og for å avgrense oppgaven, ved at det i stedet for å fokusere på mange temaer heller fokuseres på noen få. Analysekapittelet er en kombinasjon av analyse og drøfting, ettersom det virket unaturlig ikke å kommentere funnene underveis. Etter analysen

kommer en avsluttende drøfting hvor momenter fra analysekapittelet tas opp til videre diskusjon. Hensikten er å se etter hvordan funnene henger sammen med diakoniens samfunnspolitiske dimensjon. Kapittel 6.4 er en oppsummering av funnene i kapitlene 6.1, 6.2 og 6.3, og fungerer som en lengre avslutning av oppgaven sammen med sammendraget i kapittel 7. Kapittel 8 inneholder litteraturlista.

Til sist må det nevnes at det i denne avhandlingen er brukt henvisninger til flere nettsider, deriblant KNs kampanjeside *Nyt Afrika* og nettsiden om rettferdig handel. Flere av referansene heter *Kirkens Nødhjelp*. Disse sidene har ikke sidetall, noe som er årsaken til at mange referanser i oppgaven heller ikke har sidetall, selv om de gjerne skulle hatt det.

5. ANALYSE

”Nyt Afrika” heter en av kampanjene til Kirkens Nødhjelp fra 2012. ”Afrikanske land trenger ikke bare bistand, men også å få solgt kvalitetsvarene sine i rike land” (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Dessverre hindres afrikanerne av en urettferdig handels- og landbrukspolitikk både i Norge og i andre rike land (Kirkens Nødhjelp, 2012a). I denne kampanjen retter KN sine krav mot Norge og krever at norske myndigheter går inn for å importere flere matvarer fra Afrika, og at Norge skal arbeide for endringer i internasjonale regelverk. Dessuten vil de at Norge skal jobbe for å gi utviklingsland politisk handlingsrom, samt jobbe for et landbruk som er mer bærekraftig og miljøvennlig (Kirkens Nødhjelp, 2012a).

Denne analysen begynner med å presentere et sammendrag av rapporten *Handel med mat, utvikling og potensiale* (Kirkens Nødhjelp, 2012c). Dette er viktig for å kunne forstå kampanjen *Nyt Afrika*, og for å få en forståelse av grunnlaget som kampanjen er bygget på. Deretter studeres *Nyt Afrika*-kampanjen, og det blir gjort forsøk på å avdekke politiske trekk ved den gjennom å studere utvalgte temaer i materialet. Materialet som studeres er kampanjesiden, en nettside som heter *rettferdig handel* og en rapport. Under hver tematisk overskrift i dette kapittelet er hvert av de tre kildematerialene gjennomgått hver for seg.

Temaene er: *politikk, bildet av Afrika og internasjonal handel*. Analysen vil ha innslag av drøfting, ettersom det opplevdes nødvendig å diskutere funnene etter hvert.

5.1. MATERIALE

KN har utgitt rapporter i forbindelse med kampanjene sine. Den følgende rapporten danner grunnlaget for Nyt Afrika-kampanjen, og rapporten i sin helhet er en del av materialet som har blitt analysert. Rapporten er plassert i analysekapittelet fordi den her ikke er gjengitt i sin helhet, og fordi dette er et sammendrag. Intensjonen er å gi leserne grunnlag for bedre å kunne forstå den påfølgende analysen og drøftingen, hvor nettopp rapporten utgjør en viktig del av materialet.

Handel med mat, utvikling og potensiale

Rapporten er fra 16.10.2012 og heter: *Mat, handel og utvikling. Handel med mat, utvikling og potensiale* (Kirkens Nødhjelp, 2012c). Innledningsvis får vi høre fra Anne-Marie Helland, generalsekretær i KN, at mat ikke bare er mat, men at mat også har innvirkning på miljø, helse, liv, sikkerhet og muligheter. Mat er altså ikke helt som andre varer. Ikke minst har mat som vare også noe å gjøre med makt. Rike land har ønsket lavere tollmurer i fattige land, samtidig som de rike landene har beskyttet egen produksjon gjennom ulike støtteordninger. Norge har ført en selvmotsigende politikk, hvor de har krevd liberalisering av fattige lands markeder for fisk og på samme tid beskyttet eget marked (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 3).

Rapporten gir en omfattende gjennomgang av nyere forskning innen internasjonal mat politikk. Kildene er hentet fra forskningsinstitutter, FN-institusjoner, tenketanker og frivillige organisasjoner. Ulike spørsmål blir drøftet, blant annet om hvorvidt det finnes nok mat i verden, hva som er bærekraftig produksjon, hvilke anbefalinger FN kommer med når det gjelder rike lands landbrukspolitikk og hvorvidt Norge er med på å hindre eller fremme utvikling. Det stilles spørsmål ved om dagens mat politikk egentlig bidrar til utvikling, og om den er klimavennlig. Ikke minst kommer rapporten med forslag til hvordan internasjonal mat politikk bedre kan gagne de fattige og jorda som helhet. Innledningen avsluttes med en liste

over de kravene KN og ti andre organisasjoner stiller gjennom kampanjen *Nyt Afrika* (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 3).

Rapporten viser at én milliard mennesker sulter i verden i dag, og at de fleste sultende er konsentrert i Afrika sør for Sahara. Det er ikke er mangel på mat i verden som helhet som er årsaken til sulten, men at folk er fattige. Afrika har et enormt uutnyttet potensiale når det gjelder jordbruksproduksjon, og FNs landbruksorganisasjon FAO mener det er fullt mulig å sørge for nok mat selv når vi i 2050 forventes å ha ni milliarder mennesker på jorda (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 4-15).

Støtteordningene til rike land er til hinder for fattige lands deltagelse i verdenshandelen, og prisene presses ned på et nivå som reduserer inntekter. Overproduksjon er et annet problem, som gjør at fattige lands varer får trange kår på markedene til de rike landene. Rike lands handelsvridende støtteordninger gjør det internasjonale markedet ustabil, og dette minsker forutsigbarheten for fattige land slik at langsiktig planlegging og investering blir vanskelig. Et tredje problem er dumping av rike lands varer på de fattige landenes markeder, som fører til at fattige lands egne varer utkonkurreres. Satsing på vekst i fattige lands jordbruk sies å ha en sterk fattigdomsbekjempende effekt. Samtidig er det flere områder det bør satses på. Årsaken til sult og underernæring i Afrika sør for Sahara skyldes både dårlig infrastruktur, underutviklede markeder, konflikter, lav produktivitet og dårlige forutsetninger for å takle uforutsigbare værforhold (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 4-15).

Landbruksproduksjon påvirker klimaet og krever store vannressurser. Effekten av klimaendringer vil påvirke landbruket positivt eller negativt alt etter hvor på jorda man befinner seg. Med en forventet befolkning på noe over 9 milliarder mennesker i 2050 mener FN at produksjon av mat må økes med 70 %. Ifølge dem er dette fullt mulig å realisere på en bærekraftig måte, uten for stor effekt på klimaendringer. Fattige land har stort potensiale for økt landbruksproduksjon. Særlig i Afrika ligger forholdene med klima, vanntilgang og jordsmonn godt til rette for jordbruk, og kontinentet har 52 % av jordas dyrkbare areal. Jordbruk her krever mindre energikrevende inngrep i form av for eksempel kunstgjødsel, oppvarming av drivhus og kraftfôr (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 16-22).

FN har en rekke anbefalinger til rike land. De anbefales å støtte på en måte som motiverer langsommere og mer miljøvennlig landbruk. Det er ønskelig å stimulere produksjonsøkning i fattige land, men ikke nødvendigvis i rikere land. Det er ikke et mål i seg selv at bønder i rike land skal få mindre støtte, men at støtten skal vris, slik at den gagnar miljø og fattige land mer. Slik det er i dag, er over halvparten av støtten til norsk landbruk av den mest handelsvridende typen. Dette betyr at støtten virker inn på handel og produksjon og påvirker prisene. Subsidiar som bidrar til produksjonsøkning har dessuten konsekvenser for miljø og klima, noe som gjør at argumentene for å forandre på subsidiene ikke bare handler om de fattige landenes vilkår (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 16-22).

FN anbefaler at subsidiar bør forandres fra å være produksjonsdrivende til å bli dekkoblede, noe som vil si at de ikke knyttes til produksjon av en gitt vare. Kirkens Nødhjelp mener det som til nå har blitt gjort med dette innen EU ikke er tilstrekkelig, og at mer kan bli gjort. Mye av støtten som i dag gis i EU og OECD land er fortsatt sterkt produksjonsdrivende og handelsvridende. Rapporten sier at en del av subsidiene som i dag kategoriseres som ikke produksjonsdrivende, likevel kan være det, og at Norge derfor bør oppfordre til en revisjon av inndelingen WTO har gjort med subsidiar. Altså å revurdere subsidiene som skal være tillatt, slik at man sikrer seg mot at fattige land blir hindret fra å delta på det internasjonale markedet. EU er for tiden i gang med en reform av landbrukspolitikken sin, men kritikere tror at EU ikke kommer til å legge ned eksportsubsidiering, noe som vil si at problemet ikke er løst foreløpig (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 23-29).

I 2012 trues 18 millioner mennesker i Sahel regionen i Afrika av hungersnød. Tre av landene som rammes, er land som lenge har kjempet i WTO mot rike land og deres produksjonssubsidier på bomull. Disse subsidiene, som blant annet gis bomullsbønder i USA fører til at prisen på bomull på det internasjonale markedet blir unaturlig lav. Dersom disse subsidiene blir endret, kan det hindre at mye subsidiert bomull havner ute på markedet, noe som vil kunne gi bedre priser og muligheter for vestafrikanske bomullsprodusenter. Bedre inntekter for afrikanske bomullsbønder vil kunne dekke matutgiftene for én million mennesker (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 30-33).

I 2012 sier regjeringsplattformen Soria Moria 2 at regjeringen vil arbeide for å skape et større politisk handlingsrom for utviklingsland i handelspolitikken. Dessverre står norske liberaliseringskrav og ønsket om å fjerne eller redusere tollsatser på fisk og industri WTO i strid med ønsket om å støtte utviklingslandenes handlingsrom. Industrien i fattige land trues når de ikke lenger får mulighet til å verge seg mot rike lands industrivarer. Norge beskytter eget marked gjennom tolltariffer. Høyest er tollene på landbruksprodukter produsert i Norge. Tollen menes å være en essensiell faktor for å beskytte norsk jordbruk og næringsmiddelindustri (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 34-44).

Landbruksmeldingen slår fast at regjeringen har som mål å beholde et sterkt importvern i internasjonale handelsavtaler. For de fattigste landene har Norge laget en nulltoll ordning, hvor de får full toll- og kvotefri adgang. Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI) anbefaler i 2012 at nulltollordningen utvides til å gjelde flere land. Norge gir utviklingsland lavere toll, men for eksempel har myndighetene begrenset muligheten for import av sauekjøtt fra Namibia, Swaziland og Botswana fordi importen ble for stor. Generelt er import fra de fattigste landene veldig lav. Tollsatsen er høyere jo mer videreforedlet varer er. En oppfordring om eksport av råvarer i stedet for videreforedlete varer kan være med å hindre industrialisering i utviklingslandene (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 34-44).

Matvareprisene har sett en økning i senere år. Ustabile priser fører til vansker med langsiktige investeringer i landbruket. Rike land er med å påvirke internasjonale prisvariasjoner slik som når EU velger å stabilisere prisene innen eget marked. Rapporten forteller at fattige bønder og småbrukere bør støttes gjennom utbygging av infrastruktur, adgang til markedet og tilgang på informasjon om prisendringer. Dersom priser på landbruksvarer er høye, kan dette bli en motivasjonsfaktor som fører til økte investeringer i landbruket. Dette forutsetter likevel en stabil prisøkning (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 45-48).

Dette sammendraget av rapporten vil forhåpentligvis gi en bedre forståelse for analysen og drøftingen som følger. Mange av sitatene og henvisningene fra kampanjesiden til *Nyt Afrika*

og siden om rettferdig handel i de påfølgende kapitlene må sees i sammenheng med rapporten, fordi rapporten gir en utdypende forklaringsramme. Kravene som KN stiller på kampanjesiden har for eksempel en nær sammenheng med rapporten, som gir en grundig forklaring på bakgrunnen for KNs krav.

5.2. POLITIKK

Kampanjen *Nyt Afrika* henvender seg til norske myndigheter og ber disse om å sette i verk tiltak for å endre internasjonale handelsregler. KN vil gjennom kampanjen at Norge skal trekke alle liberaliseringskrav mot fattige land, samt jobbe for omlegginger i landbruket (Kirkens Nødhjelp, 2012a). KN foreslår og krever konkrete grep fra myndighetene. Dette kan man si dreier seg om politisk aktivitet, og hva KN vil kunne karakterisere som beslutningspåvirkning. Finnes det andre elementer av politikk i materialet? I fortsettelsen sees det på hvilke aktører som er involvert. Det sees også på hvem KN henvender seg til og på hvor argumentene deres er hentet fra.

5.2.1. RAPPORTEN

FNs anbefalinger til internasjonal mat politikk er blant grunnlaget for kravene KN og ti andre organisasjoner stiller i kampanjen *Nyt Afrika* (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 3). Gjennom rapporten er det mange henvisninger til FN organisasjoner som FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations), UNEP (United Nations Environment Programme), UNDP (United Nations Development Programme) og IFAD (The International Fund for Agricultural development) (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 5-10). Hva innebærer dette? Hva medfører det at KN henviser til disse organisasjonene? Og hvilket syn på utvikling er det som ligger til grunn i det disse FN organisasjonene argumenterer for?

For det første er det et spørsmål om KNs valg av henvisninger til FN er helt bevisst? Hvis det er det, må det antas at det ligger noe til grunn for dette valget. Kan det for eksempel være at KN deler FNs syn på internasjonal handel, på miljø og på samfunnsutvikling? Eller er valget gjort mer for og nå frem med budskapet til de KN ønsker skal høre det? Dersom henvisninger

til FN er med på å gjøre budskapet mer troverdig eller mer forståelig for norske myndigheter (som KN henvender seg til) og nordmenn (som de ønsker skal skrive under på kampanjen), er det et lurt trekk. På samme tid må man tro KN er på linje med det FN organisasjonene mener. Noe annet vil fremstå som meningsløst (altså dersom KN ikke fronter ideer de selv er enige i). Noe som da er interessant, er at KN, som en diakonal aktør (Kirkens nødhjelp, 2008, ss. 5-7), ikke bygger rapporten først og fremst på teologisk grunn, eller kirkelig grunn, men i stedet henviser til anerkjente, ikke-kirkelige organisasjoner som FN. Er dette gjort for å appellere bredt? Hvis man tenker seg at målgruppen er nordmenn generelt, og ikke bare kirkegjengere, er det trolig viktig at KN ikke ene og alene bygger materialet sitt på teologisk og kirkelig grunn (bibelhenvisninger og argumenter som bygger på bibelske tekster og tolkninger), men at de bruker materiale som bruker henvisninger og bakgrunnsmateriale som gjør det hele forståelig og relevant for folk flest (slik som referansene til FN). Man kan selvsagt stille seg spørrende til hvorvidt nordmenn flest skjønner argumentene som FN kommer med, men det kan i hvert fall hevdes at FN er en anerkjent organisasjon som nordmenn flest kjenner til.

I kapittel 2 står det: «UNDP argumenterer for at rike land må gå bort fra dagens støtteformer som ødelegger for fattige land (...) landbrukssubsidier er en av de mest uholdbare – og vedvarende - skjevhetene i verdenshandelen» (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 10)

«UNDP sitt argument tar utgangspunkt i at subsidieringen gjør landbrukssektoren kunstig sterk, og at dette er en viktig del av forklaringen på hvordan noen få rike land (les: USA og EU) har dominert verdens handel med landbruksvarer i flere tiår» (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 10)

Her er det et bestemt syn på hvilke fenomener som er årsakene til rike lands dominans i verdenshandelen og hva som forårsaker skjevheter og ødelegger for fattige land. Dette sees her som relevant, fordi det vil påvirke hva KN formidler i sitt beslutningspåvirkende arbeid. I dette finner man likheter med utviklingsteori. Dette er teori som mener noe om hvordan samfunn utvikler seg, eller ikke utvikler seg. En av utviklingsteoriene heter avhengighetsteori, hvor blant annet urettferdige handelsvilkår blir betraktet som noe av årsaken bak fattigdom og underutvikling (Eriksen, 2013, ss. 15-17). Ikke minst er fokuset på hva som skaper

underutvikling (avhengighetsteorien), i motsetning til utvikling, noe man her kan ane at FN organisasjoner argumenterer for (Smukkestad, 2008, s. 78), som når det skrives at: «subsidiene i rike land (...) forsterker fattigdommen på landsbygda i fattige land (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 11).

En annen interessant observasjon er når det i rapporten beskrives hvordan manglende strukturer for mathandel gjør samfunn sårbare for ytre påvirkning som blant annet ekstremvær (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 12). Dette er også noe man kan finne igjen i avhengighetsteori og hvordan denne betrakter strukturelle forhold som årsaksfaktorer bak fattigdom og underutvikling (Eriksen, 2013, ss. 15-17). Grunnen for at dette nevnes her, er at synet på utvikling, eller underutvikling, er bestemmende for hvilke argumenter KN fremmer, hva som identifiseres som problemer og hva som sees på som løsninger.

Ifølge UNEP kan ny teknologi bidra til effektivisering i landbruket som vil sørge for mat til enda flere (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 6). I tillegg sies det at: «Mangel på såkornsteknologi, plantevernmidler og annen moderne teknologi bidrar til at de fleste småbønder har lav produksjonsrate...» (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 7) Her virker det som KN forfekter et syn på at teknologi kan bidra til fremgang i de afrikanske landene. Det er her interessant å se likhetene med en utviklingsteori kalt moderniseringsteori, hvor økonomen W.W. Rostow med sine tanker om utviklingsstadier ser overføring av teknologi eller kapital som faktorer for økt utvikling (Eriksen, 2013, s. 16) Akkurat det med overføring av kapital blir nok litt mindre sentralt sett i lys av rapporten, kampanjesiden og siden om rettferdig handel, selv om bistand fortsatt sees som en del av løsningen. Likevel er det verken overføring av kapital eller teknologi KN først og fremst fokuserer på. Det er å få til en endring av handelsreglene, samt mer handel med Afrika og fattige land KN vil oppfordre til. Da er de mer på linje med avhengighetsteori som mener overføring av kapital og teknologi alene ikke kan stanse underutvikling (Bull, 2006, ss. 34-35). Ifølge Terje Tvedt har norsk bistand gått bort fra å tenke på teknologisk transformasjon som avgjørende for utvikling (Tvedt, 1990, ss. 76-77). Å trekke enkle paralleller mellom materialet fra KN i denne oppgaven og teorier som moderniseringsteori og avhengighetsteori blir kanskje å gå for langt. Likevel oppfordres det i rapporten til teknologi som viktig for økt produksjonsrate, og bistand sees på som fortsatt nødvendig sammen med andre tiltak (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 7, 47).

5.2.2. SIDEN OM RETTTFERDIG HANDEL

De aktørene som sluttet seg til den politiske plattformen for kampanjen var følgende: Kirkens Nødhjelp, Changemaker, Framtiden i våre hender, Fellestrådet for Afrika, Plan Norge, WWF, Grønn Hverdag, Digni, Diaspora Network Norway og Somalisk Studentforening (Kirkens Nødhjelp, 2012b). Hvem er disse organisasjonene egentlig, og hvilket arbeid er de involvert i?

På nettsidene til Changemaker står det: «Politikere, maktinstitusjoner, bedrifter og enkeltpersoner har muligheten til å forandre verden, og vi prøver å påvirke dem til å gjøre det» (Changemaker, 2012). Videre er DIGNI beskrevet som: «... et fagmiljø som driver med kompetanseheving, nettverksarbeid, beslutningspåvirkning og informasjon» (DIGNI). En annen aktør er WWF, som skriver om seg selv på sine nettsider: «Vi arbeider kontinuerlig for å forbedre norsk klima- og energipolitikk og vårt lovverk» (WWF Norway). Flere av organisasjonene som er involvert i kampanjen driver beslutningspåvirkningsarbeid og er involvert i politisk aktivitet. Det er altså ikke hvem som helst som har sluttet seg til KNs politiske plattform (Kirkens Nødhjelp, 2009).

Noen steder på siden kommer det ganske eksplisitt fram at KN og flere av organisasjonene jobber politisk. Under punkt 11) skrives følgende: ”Handelsregler alene vil ikke være tilstrekkelig for å bekjempe fattigdom. Derfor jobber mange av organisasjonene i kampanjen samtidig for politisk endring på en rekke områder, både i rike og i fattige land” (Kirkens Nødhjelp, 2012b). KN anser ikke at en endring i handelsreglene skal ordne opp i alle problemer, men ser på dette som en del av løsningen. De mener dessuten at bistand fortsatt trengs i kombinasjon med politisk endring (Kirkens Nødhjelp, 2012b).

5.2.3. KAMPANJESIDEN

KN henvender seg på kampanjesiden til Norge, og norske myndigheter. Dette fordi måten de henvender seg til Norge på impliserer at Norge kan velge å handle, og at Norge fremstår som en enhet som har mulighet til å påvirke verden. Det sies at: «Norge må gi...», «Norge må bryte vei...» og at: «Norge må jobbe for...» (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Samtidig henvender

KN seg til alle som ser kampanjen, og oppfordrer alle til å skrive under, like på Facebook (å markere på nettstedet *Facebook* at man anerkjenner kampanjen) dele den på nettstedet Twitter, eller å melde seg på et nyhetsbrev med tips om hvordan man på egen hånd kan bidra til en mer rettferdig verden (Kirkens Nødhjelp, 2012a). KN henvender seg altså til norske myndigheter, men måten de gjør dette på er ved å få folk til å skrive under på kampanjen. Sånn sett bruker de kampanjedeltagere til og nå frem til myndighetene med budskapet sitt.

Men hvorfor henvender de seg til enkeltmennesker på denne måten? Kanskje er det fordi det er lettere å få myndighetenes oppmerksomhet dersom de faktisk har mange menneskers støtte bak seg? Eller kan hende har KN et ønske om å spre ideene sine og virkelighetsforståelsen sin til flest mulig? Og hvorfor henvender KN seg til norske myndigheter? Har det kanskje noe med hvordan KN oppfatter norske myndigheters rolle i verden, og den posisjon de har til å påvirke andre rike land? Her er man inne på dette med bildet av verden og oppfatning av virkeligheten, som det skal handle om i kapittel 5.3 (bildet av Afrika). Her gjelder det hvordan KN oppfatter Norges rolle i verden, og hvordan de tenker om Norges mulighet til å være med å forandre på ting. Dette kan sees i sammenheng med Terje Tvedt og det han skriver om hvordan sosiale systemers forståelse av verden, «... eksisterer på basis av beskrivelser som alltid vil være selektive» (Tvedt, 2002, s. 11) KNs oppfatning av Norges rolle i verden vil da være en av mange. Dette betyr ikke at Norge ikke kan bidra slik KN foreslår, men det betyr at KNs forståelse av Norges rolle i verden ikke er den eneste eller riktigste.

På kampanjesiden forfekter KN en rekke krav basert mye på FNs anbefalinger og argumenter. Og hva bærer disse preg av? For eksempel handler omleggingen av landbruket om ikke bare å hjelpe afrikanske land og bønder, men også om å ivareta miljøet. Dette kommer frem når de skriver: «Norge må jobbe for at alle rike land legger om til et langsommere og mer miljøvennlig landbruk, slik FN anbefaler» (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Det at KN bruker FNs argumenter kan også ha noe med norske myndigheters tilknytning til FN å gjøre. Ved å bruke argumenter fra FN, i tillegg til miljøargumenter, gjør KN et grep som kan være med å gi dem økt gehør hos norske myndigheter. Grunnen til å påpeke miljøargumenter, er at disse kan sees som særlig relevante i dagens politiske verden. Miljøspørsmål er noe som er et viktig tema i politiske debatter, og derfor noe norske myndigheter ikke så lett kan ignorere.

På kampanjesiden kommer det tydelig frem hva som er essensen i kampanjen. Det er spennende å se på hva KN har valgt å ta med fra rapporten og siden om rettferdig handel inn i selve kampanjesiden. På kampanjesiden har de valgt å fokusere på kravene om endringer i internasjonale handelsregler. I tillegg fremmes forslagene om å gjøre landbruket i rike land mer bærekraftig og miljøvennlig og at Norge må gi utviklingsland politisk handlingsrom. Det er også ønsket flere afrikanske matvarer i norske butikkhyller. Mer enn hvilket utvalg KN har valgt å ha med i kampanjen, er valg av ord interessant. KN skriver blant annet følgende: ”For å bekjempe fattigdom er vi nødt til å forandre handelsreglene!” (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Her er det interessant å se på bruken av ordet *nødt*, og det som fremstår som årsakssammenhengen. Å endre handelsreglene er noe av det som skal til for å bekjempe fattigdom. Dette er en påstand som skrives med uthevet skrift og ropetegn. Å henvende seg til nordmenn og norske myndigheter med en sann påstand virker som en politisk vending. Det er et utspill som sier noe om hvordan man skal bekjempe fattigdom, og som ved bruken av ordet *nødt* gjør det klart at her må myndighetene gjøre noe. Dette fremstår som et eksempel på hvordan KN gjennom bruken av ord og argumenter jobber med beslutningspåvirkende arbeid.

5.3. BILDET AV AFRIKA

Afrika er et gjentatt tema som både rapporten, kampanjesiden og siden om rettferdig handel omtaler, om enn i forskjellig grad og med noe ulikt fokus. Noe som er interessant ved dette er hvordan KN fremstiller Afrika, og hvordan de ikke fremstiller det. På hvilken måte beskriver de Afrika og for eksempel afrikanske varer, afrikanske land og afrikanske bønder. Hvilke begreper er det som brukes? Er det et negativt bilde som tegnes, eller er det et positivt bilde, og hva er i så fall årsaken til dette? Hvilke konsekvenser har det at KN fremstiller Afrika som de gjør? Ved å se på hva slags bilde som skapes av Afrika i materialet kan det undersøkes hvordan dette henger sammen med KNs syn på internasjonal handel.

5.3.1. RAPPORTEN

I rapporten sies det at «Afrika sør for Sahara har et enormt potensiale for jordbruksproduksjon (...) i løpet av de siste ti årene har mange afrikanske land opplevd verdens høyeste økonomiske vekstrater...» (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 4) Afrika har mange svært fruktbare

områder, og har 52 % av alt dyrkbart land på jorda. Afrika har kapasitet til å fø verden. Rapporten gir oss innblikk i et Afrika med muligheter. Det handler om muligheter til å dekke jordas behov for mat på en miljøvennlig og bærekraftig måte (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 7). Dette er overraskende. Her ser man at Afrika har store ressurser, og at kontinentet har kapasitet til å fø verden. Dette står i kontrast til hvordan Afrika ofte blir fremstilt, som et sted med nød og konflikt (Kirkens Nødhjelp, 2012b). Her fremmes et bilde av Afrika som et sted med muligheter og kapasitet.

Samtidig forteller rapporten om andre mer negative sider, om hvordan afrikanske land ikke får utnytta potensialet sitt. Jordbruket har blitt neglisjert over flere tiår, og «... Afrikanske stater bruker bare mellom 5-10 % av budsjettet på landbruk, som er vesentlig lavere enn gjennomsnittet i asiatiske land, 20 %» (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 7). Svak infrastruktur og et ubalansert handelsregime gjør ikke saken bedre. Til tross for økonomisk vekst i Afrika de siste årene, har ikke landbruket vært en viktig del av denne. Produktiviteten er svært lav sammenlignet med rike land, og mangel på teknologi, gjødsel og irrigasjonssystemer er deler av forklaringen. En av fire mennesker i afrikanske land sør for Sahara sulter. Regionen er til tross for økonomisk fremgang fortsatt ikke matsikker (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 4-9).

Hvordan kan det ha seg at Afrika som har så store ressurser fortsatt opplever sult? Dette er påfallende. Deler av forklaringen er gjennomgått ovenfor. Ellers identifiseres fattigdom som selve hovedproblemet, og gjør at mennesker ikke kan kjøpe mat, selv om den er tilgjengelig (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 4-7). Ifølge KN ligger løsningen blant annet i «... å styrke økonomien på landsbygda» samt «... øke produksjonen i jordbruket (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 5-6). Vekst i jordbruket sees på som svært effektivt for å bekjempe fattigdom. Grunnene handler om hvordan fordelingen av land er i befolkningen, om økte inntekter, bedre tilgang på matvarer og flere jobber. (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 12-13). Det interessante her er å se hva KN identifiserer som problemer, og hva de ser på som løsninger. Gjennom dette viser de hvordan de betrakter virkeligheten. De har et bestemt syn på årsaker og løsninger, som de også fremmer i kampanjen.

Rike lands landbrukssubsidier, skader fattige i Afrika sør for Sahara. Slike subsidier gir gevinst til rike land, mens fattige bønder i Afrika sør for Sahara presses til det ytterste. Subsidiene fører til overproduksjon av varer i rike land som får konsekvenser for fattige lands muligheter i verdenshandelen (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 10-11). Her kan man legge merke til ordene *rike land* og *fattige land*. Disse begrepene er kontraster, og i denne fremstillingen er ordet *rik* forbundet med noe negativt, eller med årsaken til problemer. Det er de rike landene som bærer skylden for fattige lands problemer. Ordet *fattig* er forbundet med land som blir presset og skadet. Å være fattig i denne sammenheng betyr altså at man er den som blir behandlet dårlig. Ordene fattig og rik har dessuten paralleller til diakoniens samfunnspolitiske dimensjon, som særlig vil være opptatt av å forsvare og å hjelpe fattige og marginaliserte mennesker (Nordstokke, 2011a, ss. 51-53). I denne sammenheng gjelder dette da *fattige land* og *fattige bønder*. I rapporten er det derfor grunnlag for å si at KN tar parti med fattige land og fattige bønder, og at det de gjør samsvarer med diakoniens samfunnspolitiske dimensjon (Fretheim, 2013, s. 78).

Afrika presenteres både som et kontinent med muligheter og et kontinent med store utfordringer. Samtidig blir det tegnet et bilde av et kontinent med nyanser, hvor man til tross for mange fattige og underernærte mennesker har mange overvektige mennesker (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 4-9). Bildet som tegnes av Afrika i rapporten er altså ikke ensidig. Samtidig som det er et kontinent med enormt potensiale, er det også et kontinent som må tåle konsekvensene av rike lands subsidier og tollmurer, men også som følge av interne problemer med infrastruktur og manglende økonomiske bevilgninger. Til tross for dette anser FN Afrika som en nøkkel til å bistå verdens stadig økende behov for mat, og attpåtil på en miljøvennlig og bærekraftig måte (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 7).

Det er altså ikke et glansbilde av Afrika vi blir presentert for. Gjennom resten av rapporten er det faktisk mye fokus på problemer og utfordringer. Noe man uansett kan legge merke til er hvem som tillegges ansvaret for fattige lands og Afrikas problemer. Det ser ut til at tyngden av ansvaret tillegges de rike landene, blant annet når det skrives: «Rike lands måte å støtte jordbruket sitt på fører til overproduksjon. Dette fører til flere problemer for fattige bønder» (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 10)

5.3.2. SIDEN OM RETTFERDIG HANDEL

Her sier KN at «varer fra fattige land har et ufortjent dårlig image (...) image-problemet er størst for matvarer fra Afrika» (Kirkens Nødhjelp, 2012b). Image problemet bunner i medias ensidige fokus på nød og krig. Videre opplyses det om at afrikanske varer som selges i Norge er kvalitetssikret gjennom strenge kontroller, og at det er ønskelig at norske myndigheter gjør *Nyt Afrika* til en merkevareordning (Kirkens Nødhjelp, 2012b). Her mener altså KN at Afrikas image er ufortjent dårlig, og at noe kan gjøres for å endre på dette.

Også på denne siden kommer det frem at det finnes store ressurser i mange fattige land, og antageligvis menes det her også Afrika, ettersom punktene på denne siden tar for seg spørsmål om nettopp Afrika. Dette gir et positivt inntrykk av Afrika. Det er ellers et fokus på fordeler ved å øke produksjon av mat i Afrika, ettersom dette spås å få mindre negative miljøeffekter (i forhold til i rike, kalde land), fordi det trengs mindre av blant annet kunstgjødsel og oppvarming. På den andre siden vises det til at fattige land taper konkurransen i verdenshandelen til tross for at varene deres egentlig produseres billigst (Kirkens Nødhjelp, 2012b). Dette fremstår som urettferdig. Det er som om de fattige landene, deriblant afrikanske bønder, har tapt konkurransen i verdenshandelen allerede i utgangspunktet (Kirkens Nødhjelp, 2012b).

Bildet som skapes her er at fattige land som de afrikanske lider under et handelssystem som gagnar de rike landene, og gjør at fattige land fratas muligheten til å tjene penger. Noe paradoksalt ved dette er bistand. Det sendes bistandspenger til Afrika, på samme tid som rike land vedlikeholder et handelssystem som ifølge KN er mye av årsaken til at fattige land fortsatt er fattige. Det er også nevnt at det opp igjennom den 50-årige bistandshistorien har dannet seg et bilde av «oss» og «dem», hvor «oss» er givere og «dem» er mottakere (Kirkens Nødhjelp, 2012b). Dette sies å skjermes for tanken om at mottakerne ikke bare er mottakere, men aktive handelspartnere (Kirkens Nødhjelp, 2012b).

Kan det være at bistandssystemet og handelssystemet er, eller har vært med på, å opprettholde koloniale todelinger, slik Marianne Gullestad (2007, s. 9) beskriver det? Er dette et eksempel

på at bistand også har vært involvert i å opprettholde en sånn tankegang? Med dette siktes det til en tankegang hvor fattige land og/eller u-land blir ansett og behandlet av rike land (og bistandsaktører) på en måte som minner om hvordan de ble behandlet av kolonimaktene i kolonitiden. Her ser man igjen (slik som i rapporten) at årsaken til fattige lands og afrikanske lands problemer ikke bare skyldes dem selv. Her ser man at de blir og har blitt utsatt for en type diskriminering av bistandsbransjen (Kirkens Nødhjelp, 2012b). De har blitt behandlet som mottakere av bistand, men ikke som aktive handelspartnere. Ifølge KN er løsningen for de afrikanske landene ikke bare handel, men handel i kombinasjon med bistand. Målet må være at bistand blir overflødig, og at verdens fattige skal bli selvhjulpne (Kirkens Nødhjelp, 2012b).

Tollordningene er også problematiske. Utviklingsland møter motstand når de vil selge varer til Norge (som følge av høy toll). Eksport av råvarer kan være nødvendig for at Afrika skal kunne industrialiseres, ved at det blant annet danner et økonomisk grunnlag for annen utvikling. Botswana og Namibia er nevnt som eksempler på land som har klart å få i gang eksport av landbruksvarer. Dette gjelder dog ikke alle afrikanske land. Her kommer det altså frem at Afrika er et sammensatt kontinent, og at det er forskjeller mellom ulike land (Kirkens Nødhjelp, 2012b). Afrika er altså ikke bare Afrika, men mange ulike land med ulik utvikling og ulike ressurser.

5.3.3. KAMPANJESIDEN

På kampanjesiden møter vi naturlignok navnet *Nyt Afrika* som kampanjen heter. Navnet gjør at fokus synes å være på Afrika. Det er Afrika som skal nytes, og det er afrikanske matvarer det handler om. Dette er kanskje ekstra interessant siden Afrika ofte fremstilles som et sted med nød og krig (Kirkens Nødhjelp, 2012b). Kampanjen bruker ordet *nyt* som skaper en positiv assosiasjon. En interessant effekt får vi også av bildebruken på siden. Bildet helt øverst på siden viser et menneske og en stor bunt gulrøtter, som fremstår som delikate. I bakgrunnen skimtes mennesker som sitter på bakken med det som ser ut som diverse frukt og grønnsaker rundt seg. Ellers bidrar kampanjens overskrift, *Nyt Afrika*, og menneskenes hudfarger og klær, til at bildet kan relateres til det afrikanske kontinentet. Så hva kommuniserer dette bildet, og på hvilken måte? For det første kan bildet av gulrøttene sees i

forhold til hva kampanjesiden sier om «knallgod sunn mat» og «kvalitetsvarer» (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Gulrøttene fremstår som modne og fargerike, og kan slik være en hensiktsmessig representasjon av afrikanske varer som knallgode, sunne og som kvalitetsvarer. (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Det skrives også: «Med bedre handelsbetingelser kan Afrika ikke bare brødfø egen befolkning, men også selge knallgod, sunn mat til land som Norge (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Dette skaper et positivt inntrykk av Afrika, og ordvalget sammen med bildet gjør at matprodukter fra Afrika fremstår som ettertraktede.

Interessant er også setningen: «Afrikanske land trenger ikke bare bistand, men også å få solgt kvalitetsvarene sine i rike land» (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Her får man en opplysning om at afrikanske land mottar, eller har mottatt bistand, men at dette ikke er en fullkommen løsning på afrikanske lands behov. Også på denne siden skrives det om kvalitetsvarer, noe som skaper et positivt inntrykk av afrikanske varer. Ellers blir Afrika assosiert med fattige og fattigdom når det skrives: «70 % av verdens fattige er bønder og landarbeidere. Om afrikanske bønder fikk solgt varene sine til en rettferdig pris kunne de investert i bedre utstyr, produsert mer og arbeidet seg ut av fattigdommen (Kirkens Nødhjelp, 2012a) Uttrykkene *bøndene i fattige land* og *afrikanske bønder* brukes litt om hverandre, så det er litt vanskelig å si om det alltid er afrikanske bønder det siktes til. Det er likevel trolig at *afrikanske bønder* inngår i kategorien *fattige bønder*. Uansett formidles det at fattige bønder taper i konkurransen de utsettes for i verdenshandelen. De taper også kampen på hjemmebane. Årsaken ligger ifølge KN i de rike landenes produksjonsstøtte, samt i overproduksjon av varer (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Her får man altså vite noe om hva afrikanske land trenger, sånn KN ser det. Det de trenger er å få solgt varene sine. De trenger bistand, men bistand alene er ikke tilstrekkelig. KNs forståelse er at afrikanske land trenger å delta i verdenshandelen for å komme ut av fattigdommen. Dette legger føringer for hvilke tiltak KN foreslår for å hjelpe. Det er tiltak som skal gjøre det lettere for de fattige landene å delta i handelen. Igjen blir Afrika assosiert med begrepet *fattig*, slik det også kom frem i rapporten. Det er de fattige landene som taper konkurransen med de rike landene i verdenshandelen. Man ser altså kontrasten mellom fattig og rik, hvor KN tar parti med fattige land og Afrika.

5.4. INTERNASJONAL HANDEL

Hvordan er det KN gjennom materialet forstår internasjonal handel, og hvordan tenker de om årsaker og konsekvenser? Hvilken rolle har de ulike aktørene, og hvordan bruker de denne rollen?

5.4.1. RAPPORTEN

«Landbrukssubsidier som gagnar de rike i industriland og skader de fattige i Afrika sør for Sahara er en av de mest uholdbare- og vedvarende – skjevhetene i verdenshandelen» ifølge UNDP (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 10). Industriland fremstilles som bidragsytere til uholdbare skjevheter i verdenshandelen. Fattige land fyller en rolle som tapere. De taper konkurransen med de rike landene blant annet på grunn av landbrukssubsidiene. Rike land er vinnere i konkurransen i verdenshandelen. De dumper dessuten det de ikke trenger i Afrika. Det er sånn de blir kvitt overproduksjonen av matvarer. I tillegg får man vite at rike land som Norge presser på med liberaliseringskrav overfor fattige land, samtidig som rike land beskytter sine egne markeder med tollmurer. Dette medfører fordeler for de rike landene ved at de får tilgang til nye markeder, mens det kan få negative konsekvenser for de fattige landene, slik som dumping av fisk fra rike land som utkonkurrerer fattige lands eget fiskesalg (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 36-38). Dumpingen medfører at varene til afrikanske bønder ikke blir solgt, og det tar bort intensiver for å bygge opp et eget landbruk (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 13).

Det virker til at de rike landene sitter med en slags overmakt over de fattige landene, og styrer handelen slik at det gagnar dem selv. Så lenge handelen gir økonomiske fordeler for dem selv, ser de rike landene ut til å gjøre det som trengs for å få til dette. Et eksempel på dette er hvordan Norge presser på i WTO for å redusere tollsatser på fisk og industri, fordi de vil sikre markedsgangen for fisk (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 34).

Det ser ut til at internasjonal handel gagnar rike land mer enn fattige land. Det ett land gjør får følger for de andre landene. Utbyttet er størst for rike land ved at de pleier sine interesser i et

system hvor de utnytter fattige land. Slik kan det i hvert fall fremstå i rapporten. Fattige lands rolle ser ut til å reguleres av flere faktorer. De ser ut til å være offer for urettferdige handelsvilkår, samtidig som de presses av rike land til å føye seg blant annet når det gjelder krav om liberalisering. Det virker som om rike land bruker muligheten de har ved å ha en godt utviklet industri og makt og innflytelse til å gagne seg selv, mens fattige land gjør det de kan for å få solgt noe som helst. Her siktes det til hvordan mange fattige land ble oppfordret til å eksportere tropiske produkter av IMF og Verdensbanken, noe som førte til overproduksjon og lave inntekter (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 11). Ved å henvise til dette inntas en forståelse av Verdensbanken og IMF (International Monetary Fund) som representanter for de rike landene.

I kampanjen virker det til at utfordringene i verdenshandelen må løses av myndigheter i fattige land, rike land, USA, EU og store organisasjoner som WTO (World Trade Organization) (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 31-35, 47-48). Men hvilke interesser har disse landene og organisasjonene? Kanskje lever de godt med hvordan tingenes tilstand er per i dag, og ikke har noen interesse av å forandre på handelsreglene? Dette er et politisk felt hvor stormakter som USA og EU har interesser. Handelsreglene er en del av stormaktspolitikk som det kan være vanskelig for Norge å gjøre noe med. Hvorfor skal de rike landene ville endre på et system som gagnar dem selv? Om ikke hensynet til verdens fattige er grunn nok, kan det være at KNs vekt på miljøet er det (Kirkens Nødhjelp, 2012a).

Ifølge rapporten er det anbefalt at det i stedet for dagens støtteordninger til landbruket i rike land, kan bli innført nye former for støtte som i stedet for å drive produksjonen opp, tar hensyn til miljø og fremmer et langsommere landbruk. Her ser det ut til at KN foreslår et kompromiss, eller en løsning som skal ganne både deres interesser og rike land sine interesser. Det er altså ikke snakk om mindre støtte til bøndene i rike land, men en omlegging av støtten (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 20). Man kan spørre om det er riktig at bare de rike landene skal handle? Er det kun opp til de rike landene å handle for å endre vilkårene til fattige bønder i Afrika? I slutten av rapporten er det anbefalt at det offentlige har en viktig rolle når det gjelder å sikre infrastruktur (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 47). *Det offentlige* i denne sammenheng ser ut til å være nasjonale myndigheter. Slik sett ser man at KN også viser

til fattige lands myndigheters ansvar, selv om hovedfokuset ser ut til å ligge på rike lands ansvar. Da siktes det til KNs krav fra kampanjen (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 3).

Det kan være relevant å spørre hvorvidt man skal tenke enten eller, og om det finnes nyanser som ikke kommer til uttrykk? Altså hvorvidt det finnes løsninger som også gagnar rike land, uten at det trenger å gå ut over fattige land. Hva om rike land fortsetter kravene om liberalisering overfor andre rike land, mens de lar det være når det gjelder fattige land og utviklingsland (u-land)? Rike land stiller mer på lik linje i konkurranse med hverandre, både i forhold til industri, infrastruktur og økonomi. Dermed er det kanskje ikke så ille at de konkurrerer og presser hverandre? Samtidig er det mer komplisert enn som så, når man ser at i internasjonal handel påvirkes landene av hverandres handlinger. Et eksempel er når KN skriver: ”Rike lands politikk kan bidra til å forsterke internasjonale prisendringer, for eksempel når EU stabiliserer prisene på hjemmemarkedet” (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 45). Rike lands deltagelse i verdenshandelen har konsekvenser for fattige land, selv om de rike landene ikke yter direkte press overfor fattige land.

Det samme gjelder i tilfelle også omvendt - at fattige lands aktivitet i verdenshandelen påvirker rike land. Der ligger nok også noe av grunnen til skjevhetene i verdenshandelen. Rike land ønsker trolig å unngå konsekvensene av fattige lands deltagelse i verdenshandelen (når de forstyrrer rike lands egeninteresser). Et eksempel er hvordan USA subsidierer bomullsproduksjon, som fører til overproduksjon. Overproduksjonen av bomull sendes ut på verdensmarkedet og utkonkurrerer bomullen til afrikanske produsenter (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 30-31). Det er gunstig for USA å sende overproduksjonen sin ut på verdensmarkedet, fordi det er slik de blir kvitt den. Dersom USA virkelig hadde tatt hensyn til afrikanske bomullsprodusenter, ville de ha gjort mer for at også de skulle få solgt bomullen sin til en god pris.

5.4.2. SIDEN OM RETTFERDIG HANDEL

På siden om rettferdig handel står det: «FN sier at bedre handelsvilkår for u-land er viktig for å bekjempe fattigdom. Også den norske regjeringen sier at den ønsker å øke handelen med u-land, men følger ikke opp i praktisk politikk (...) Problemet er derimot at dagens handels- og landbrukspolitikk fører til at vi importerer mye fra rike land, og lite fra fattige» (Kirkens Nødhjelp, 2012b).

KN er opptatt av at bedre handelsvilkår må til for å bekjempe fattigdom. Norge må begynne å importere mer varer fra fattige land. Men hva er årsaken til at Norge ikke importerer mer fra fattige land? Er noens interesser truet? Fokuset på landbruksvarer, tilsier at det er bønders interesser man særlig berører, slik det ble diskutert tidligere. Ved å importere mer landbruksprodukter fra u-land, vil det kunne få den konsekvens at utenlandske varer utkonkurrerer norske produkter prismessig. I 2010 viste det seg at norske myndigheter raskt stengte døren for den voksende importen av sauekjøtt fra Namibia da denne begynte å øke. Norge svarte med å innføre strenge kvoter for å begrense importen (Kirkens Nødhjelp, 2012b).

Hvem sine stemmer lytter norske myndigheter til når de handler på denne måten? Det kan se ut til at beskyttelse av eget marked er viktigere for Norge enn å hjelpe fattige land. På samme tid gir siden om rettferdig handel antydninger om at Norge bidrar med bistand. Det er interessant at myndighetene gir bistand, mens de på den andre siden hindrer u-lands muligheter til å eksportere produktene sine (blant annet gjennom tollbarrierer og dumping av overproduksjon) (Kirkens Nødhjelp, 2012b). Hvordan går regnskapet opp? Kanskje blir bistand bare reparasjon av skader som i-land som Norge er med å påføre u-landene.

KN vil at norske myndigheter skal ta over og etablere en merkevareordning med Nyt Afrika-logoen (Kirkens Nødhjelp, 2012b). Hva ønsker KN å oppnå gjennom dette? Og hvordan kan dette gagne afrikanske land? Det ser ut til at KN vil promotere afrikanske varer i Norge, og gjennom merkevareordningen garantere varenes kvalitet. På denne måten kommer KN med et konkret forslag til noe myndighetene kan gjøre for å fremme handel mellom Norge og Afrika.

Samtidig er det åpenbart at et sånt forslag har større ringvirkninger, siden også norske bønders interesser berøres. Flere afrikanske matvarer i norske butikker vil kunne utkonkurrere norske bønders matvarer. På samme tid er dette kun ett av flere forslag KN presenterer i materialet, og disse må derfor sees i sammenheng med hverandre. For eksempel KNs forslag om å vri subsidiene slik at bøndene får støtte basert på andre faktorer enn i dag (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Med dette forslaget vil det kunne være mulig både å importere mer fra Afrika samtidig som man ivaretar norske bønders interesser.

Et annet mer overordnet forslag er å gjøre handelsreglene mer rettferdige, og at ”hensynet til klima og verdens fattige må veie tyngst i handels- og landbrukspolitikken” (Kirkens Nødhjelp, 2012b). Da er merkevareordningen bare ett eksempel på hvordan *hensynet til klima og verdens fattige* må veie tyngst. Ved å importere mer fra Afrika kan Norge hjelpe fattige afrikanske bønder. Ett eksempel på dette er når KN skriver: ”Kenyanse bønder ønsker muligheten til å kunne eksportere ost til USA, men opplever at de utkonkurreres...” (Kirkens Nødhjelp, 2012b). Å støtte opp om landbruket i Afrika vil ifølge materialet fra KN være å støtte en mer klimavennlig utvikling. Dette ser man når KN skriver: ”I varmere og ofte fattigere land er det derimot mulig å produsere mer mat uten å bruke like mye energi” (Kirkens Nødhjelp, 2012b). Dersom Norge støtter varme, fattige lands landbruk på ulike måter vil Norge slik også støtte opp om mat produsert med mindre energiforbruk.

5.4.3. KAMPANJESIDEN

På kampanjesiden er kravet fra KN: ”Norge må brøyte vei for en mer rettferdig og bærekraftig handels- og landbrukspolitikk. Vi ønsker flere afrikanske matvarer i norske butikkhyller!” (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Igjen er det et spørsmål hvordan dette samsvarer med norske interesser? Som nevnt tidligere kan det være at norske bønder er uenige med KN. Det kan også hende de som driver annen industri, som for eksempel fiskeri, vil protestere. Ved å få flere afrikanske varer i norske butikkhyller vil de konkurrere med lignende norske varer. På samme tid må KNs forslag om andre typer støtte til landbruket tas med i betraktningen. For eksempel forslaget om en støtte basert på blant annet klimavennlig drift og distriktsbosetting (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Med denne typen støtte kan det hende at det både er mulig for norske bønder å tjene penger, samtidig som Norge importerer mer fra Afrika. Endringer i

handels- og landbrukspolitikken vil likevel kunne bli utfordrende og kostbart. Det vil kunne kreves omstruktureringer og nye måter å drive landbruk på som vil kreve tid og penger. Det kan også tenkes at norske industri- og landbruksinteresser ikke er enige i KNs argumentasjon, og at de ikke forstår seg selv som ansvarlige for hvordan fattige land i Afrika har det. Kan hende er dette også noe KN tar utgangspunkt i, og at målet deres like mye er å bevisstgjøre som å få til endringer.

6. AVSLUTTENDE DRØFTING

I denne delen drøftes det som kom frem i analysekapittelet. I det følgende er målet å se hvordan analysen belyser problemstillingen, og om perspektivene fra teoridelen av oppgaven blir reflektert i funnene. Her fokuseres det særlig på hvordan funnene kan relateres til diakoniens samfunnspolitiske dimensjon. Hver av overskriftene i kapitlene 6.1, 6.2 og 6.3 har sammenheng med de samme overskriftene i kapitlene 5.2, 5.3 og 5.4.

6.1. POLITIKK

I analysens kapittel 5.2.1 ble det tatt opp hvilke kilder som danner grunnlaget for KNs krav i kampanjen. KNs valg av kilder for kampanjen har klare politiske implikasjoner. Dette er fordi valget av kilder er med å forme KNs materiale. Valget av kilder vil være avgjørende for hvordan budskapet mottas. Med dette menes at budskapet KN kommer med vil være mer eller mindre relevant, og bli tillagt ulik verdi av mottakerne, alt etter hvilke kilder som er brukt. Det ble stilt spørsmål om hva som kunne være årsaken til at KN henviser til nettopp FN når de stiller de kravene de gjør. Dette ble diskutert litt i kapittel 5.2.1 Uansett årsak må det kunne sies at gjennom å henviser til FN organisasjonene (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 3), får KNs materiale en troverdighet som ikke lett kan ignoreres. På den andre siden blir materialet litt lite KNs. Det blir i stor grad FNs og andre organisasjoners materiale. Samtidig må KN bygge materialet sitt på noe. Ved å henviser til FN har KN gode argumenter som passer inn i den kampanjen de fronter. I sitt beslutningspåvirkende arbeid er valget av FN som kildestoff en viktig markering. FN er en anerkjent internasjonal organisasjon. I tillegg er det sannsynlig at

KN når ut til flere nordmenn gjennom å bygge på FN organisasjonenes materiale til fordel for annet materiale, som for eksempel bibelsk materiale, slik det ble diskutert i kapittel 5.2.1.

I kapittel 5.2.1 ble det også snakket om utviklingsteori. Dette har å gjøre med hvordan man tenker om utvikling. I dette tilfellet er det hvordan KN tenker om utvikling, og da mer spesifikt om internasjonal handel og matproduksjon, med henvisning til rapporten (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 3). Dette har politiske implikasjoner ved at KNs oppfatning av utvikling, enten den er bevisst eller ubevisst, former budskapet og argumentene de legger frem. De presenterer visse ideer om årsakssammenhenger og løsningsforslag som henger sammen med hvordan de forstår internasjonal handel, og hvordan samfunn utvikles. Og hvilket syn på utvikling er det? Det finnes likheter både med avhengighetsteori og moderniseringsteori, slik de er beskrevet i Eriksen (2013, ss. 15-17) og Bull (2006, ss. 34-35). Samtidig må man som nevnt i analysekapittelet være forsiktig med å trekke skarpe slutninger. KNs materiale viser likheter med begge teoriene. Da finnes det antageligvis likheter også med andre utviklingsteorier. Mer enn noe annet kan man si at det er FNs syn på utvikling som blir forfektet i materialet. Flertallet av argumentene KN presenterer er hentet fra FN organisasjoner, men også materiale fra andre organisasjoner (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 3).

I kapittel 5.2.2 ble det vist at flere organisasjoner sluttet seg til KNs politiske plattform. Det interessante med dem er at det er organisasjoner som sier om seg selv at de jobber politisk. De jobber politisk på en rekke områder, både i fattige og rike land (Changemaker, 2012) (DIGNI) (WWF Norway). Men hvordan arbeider de politisk? Det sies blant annet at Changemaker prøver å påvirke politikere og maktinstitusjoner (Changemaker, 2012), og at WWF arbeider «for å forbedre norsk klima- og energipolitikk og vårt lovverk» (WWF Norway). Man ser at organisasjonene jobber politisk, selv om det ikke kommer tydelig frem i kildene akkurat hvordan de jobber.

I kapittel 5.2.3 ble det diskutert hvorfor KN henvender seg til enkeltpersoner og ber om underskriften deres på kampanjesiden? Grunnene til dette kan være mange, men det er spennende å se at dette også har likheter med perspektiver på politisk diakoni, og dens vektlegging av at alle har et ansvar i å utøve diakoni, ikke bare kirkeledere og organisasjoner

(Foss, 1992, s. 197). Sett i lys av dette blir KNs måte å involvere enkeltpersoner på meningsfylt.

I tillegg så man i kapittel 5.2.3 at det på kampanjesiden argumenteres med miljøhensyn (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Fokus på miljøhensyn kan sees i sammenheng med KNs beskrivelse av diakoni i sitt prinsippdokument, hvor vern av skaperverket er nevnt som del av diakonien (Kirkens nødhjelp, 2008, ss. 5-7). Miljø er et sentralt tema i dagens politiske debatter. Miljøet er antageligvis noe mange nordmenn er opptatt av. Norske media har i senere år skrevet mye om miljøet. Samtidig er dette noe politikerne har tatt fatt i, både nasjonalt og internasjonalt. Nordmenn flest vil ikke kunne ha unngått å høre noe om hvordan ødeleggelse av miljøet ødelegger jorda. Nettopp derfor er det taktisk av KN å bruke miljøargumenter i kampanjen (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Samtidig finnes det trolig mennesker og politiske partier som ikke er særlig opptatt av miljøspørsmål. I møte med dem er KNs miljøargumenter lite hensiktsmessige. Det er et spørsmål hva som veier tyngst for dem man vil nå. Er det å skape et bærekraftig landbruk viktig nok til at rike land som Norge er villig til å legge inn en innsats for å få det til? Eller foretrekker norske myndigheter og la handels- og landbrukspolitikken være som den er?

Som perspektivene på profetisk diakoni, ser man at KN henvender seg ikke bare til kirken eller kristne mennesker (kapittel 5.2.3), men til norske myndigheter og nordmenn. Dette fremkommer når de krever at Norge skal handle, og ved at de skriver på kampanjesiden at man kan bidra ved å skrive under på kampanjen (Kirkens Nødhjelp, 2012a). I rapporten ser det også ut til at målgruppen er rike land og EU (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 10, 20, 23). Den profetiske diakonis røst rettes nettopp ikke bare til kristne, men også til verdslige ledere, makthavere og nasjoner, ifølge Kjell Nordstokke (2011a, ss. 51-53). Beslutningspåvirkningen KN driver med gjennom kampanjen kan sees i sammenheng med perspektiver på lobbyvirksomhet, når det forsøkes å påvirke offentlige beslutningsprosesser, slik man kan lese hos Espeli (1999, ss. 18-22) og Johannessen og Skjørestad (2008, ss. 2-3). KNs ønske om folks underskrifter kan som tidligere nevnt ha med ønsket om å ha flere menneskers støtte bak seg i møte med myndighetene. Det kan også bety at de ønsker å spre kunnskap og informasjon om sitt syn på virkeligheten, og det de selv mener må til for å endre på ting. Dersom et bestemt syn på virkeligheten får nok utbredelse og anerkjennelse kan dette bidra til å endre på

ting. Myndighetene vil slik oppleve mer press om å ta KN på alvor og faktisk gjøre noe. Måten KN bruker sosiale media på er i så måte en velvalgt strategi. Det at publikum blir oppfordret til å like kampanjen på Facebook og dele den på Twitter, vil være med å spre kampanjen videre til enda flere, og vil slik fungere som et viktig element for å nå ut til flest mulig (Kirkens Nødhjelp, 2012a).

Finnes det andre grunner til at KN henvender seg til norske myndigheter? Som nevnt kunne det ha noe med hvordan KN oppfatter Norges posisjon i verden, og hvilken mulighet norske myndigheter har til å påvirke andre land. Samtidig er KN en organisasjon som har sin base i Norge, og har slik et godt utgangspunkt for å påvirke nettopp norske myndigheter. Dette finner man dessuten igjen i KNs politiske plattform, hvor det sies at de som norsk aktør i den økumeniske bevegelse er forpliktet på arbeid rettet mot norske myndigheter (Kirkens Nødhjelp, 2009, ss. 4-5). KN vil at Norge skal være med å forandre verden, og derfor vil de blant annet påvirke norske myndigheters rolle i internasjonale fora (Kirkens Nødhjelp, 2009, ss. 4-5).

På linje med det Øyvind Foss (1992, ss. 189-192) skriver om politisk diakoni, kritiserer KN urettferdige samfunnsstrukturer (kapittel 5.2.3), slik som de urettferdige handelsreglene (Kirkens Nødhjelp, 2012a). I tillegg kan KNs beskrivelser av det afrikanske kontinent virke litt visjonært. KN mener at Afrika har kapasitet til å fø verden, og at dette kan gjøres på en både miljøvennlig- og bærekraftig måte (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 7). Dette kan virke som en visjon for Afrika. Det er et mulighetenes kontinent. Her kan det trekkes paralleller til den profetiske diakoni, som beskrives som visjonær (Fretheim, 2013, s. 78), ved at den henviser til visjonen om en ny himmel og en ny jord. Visjonen om en ny himmel og en ny jord kan sees i forhold til Afrika som et sted med store ressurser og muligheter. På lignende vis blir de begge visjonær om noe nytt og bedre.

Foruten dette kan man se KNs kampanje som grensesprengende. Det KN krever kan oppfattes som uopnåelig og svært omfattende. Manges interesser er involvert, både EUs, norske myndigheters, norsk næringsliv, industri og bønder sammen med store organisasjoner som WTO og land som USA (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 31-35, 47-48). Interessene til disse er

berørt ved at de alle er involvert i verdenshandelen. I så måte har kampanjen paralleller til perspektiver på politisk diakoni. Denne sies nemlig å være grensesprengende, og må etterstrebe en rettferdighet og likhet som samfunnet ikke er i stand til (Foss, 1992, ss. 193-196). Her kan man se en sammenheng mellom de ulike perspektivene. Politiske diakoni med dens kjennetegn som grensesprengende, og den profetiske diakoni med dens kjennetegn som visjonær. Dette har likhetstrekk. Også den profetiske, visjonære diakonien kan sies å være grensesprengende med sine visjonær.

6.2. BILDET AV AFRIKA

Når det gjelder bildet av Afrika slik det fremkommer i materialet, er det noen ting man kan legge merke til. I kapittel 5.3.1 så man at KN fremstiller Afrika som et mulighetenes kontinent (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 4), hvor det finnes store ressurser. Er dette bevisst fra KN sin side, ettersom de i materialet ser ut til å ville oppfordre til økt handel med Afrika (Kirkens Nødhjelp, 2012a)? Det å stille Afrika i et positivt lys vil i så tilfelle være hensiktsmessig, ved at det skaper et positivt bilde av Afrika. Dette er en kontrast til et bilde av Afrika som et sted med nød og konflikt (Kirkens Nødhjelp, 2012b). At Afrika fremstilles som et mulighetenes kontinent og afrikanske produkter som kvalitetsvarer, skaper et attraktivt bilde av Afrika som handelspartner. KNs fremstilling maler et bestemt bilde av Afrika som kan sees i sammenheng med hvordan sosiale gruppers beskrivelser av verden er selektive (Tvedt, 2002, s. 11) og at det ikke finnes ett riktig bilde av virkeligheten (Tvedt, 1990, s. 10). KN har valgt å fremstille Afrika på en viss måte (slik de tolker virkeligheten), og dette vil ha en effekt på leseren. Dette kan sees i lys av perspektiver på lobbyvirksomhet, som en aktiv innsats for å påvirke offentlige beslutningsprosesser (Espeli, 1999, ss. 18-22). Kampanjen rettes nemlig mot offentlige beslutningstakere (i denne sammenheng Norge og norske myndigheter) (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Da vil KNs fremstilling av Afrika være del av et politisk beslutningspåvirkningsarbeid, i et arbeid hvor KN ønsker å få gjennomslag for visse krav.

Samtidig virker det som at KN forsøker å være realistiske. De beskriver nemlig ikke bare det positive ved det afrikanske kontinentet, men også utfordringer og problemer. Mer enn det, beskriver de det de forstår som årsakene til utfordringene og problemene, sammen med

forslag til løsninger (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 4-9). Det man derimot kan stille seg spørrende til, er hvorvidt KNs fremstilling av Afrika gjenspeiler virkeligheten, og hvor riktig det har vært å fokusere så mye på utfordringer og problemer? Rapporten og siden om rettferdig handel har mye fokus på de vanskelighetene Afrika opplever. Kanskje er dette en mer virkelighetsnær fremstilling enn noe annet. Om dette er hensiktsmessig, kommer an på hva KN vil med det de formidler. For å vekke og påkalle nordmenns og myndighetenes oppmerksomhet kan det være nødvendig å opplyse mottakerne om realitetene (slik KN forstår dem). Fokuset på problemer og utfordringer kan være lurt for å få nordmenn og norske myndigheter til å reagere og forstå behovet for å kjempe for endringer.

En annen ting verdt å merke seg fra analysen i kapittel 5.3.1, er at KN har pekt på hva de mener er problemer og løsninger. Fattigdom sees som selve hovedproblemet, og løsningen ligger blant annet i styrking av økonomien på landsbygda og økt produksjon (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 4-7). På kampanjesiden og på siden om rettferdig handel kommer det frem at det er behov for mer handel. Bistand må ikke fjernes, men må gis samtidig som det legges til rette for økt handel med Afrika (Kirkens Nødhjelp, 2012a) (Kirkens Nødhjelp, 2012b). Igjen kan det sees sammenhenger med perspektiver på lobbyvirksomhet, ved at KN gjennom kampanjen driver med beslutningspåvirkning overfor norske myndigheter, hvor de fremmer et bestemt syn på problemer og løsninger for Afrika og fattige land (Espeli, 1999, ss. 18-22). Dette kan, som tidligere nevnt, også sees i relasjon til utviklingsteori, og hvordan man tenker om utvikling, som diskutert i kapittel 5.2.1.

I likhet med perspektiver på advocacy (Nordstokke, 1994, s. 112) og politisk diakoni (Foss, 1992, s. 193) stilles det spørsmål til årsakene bak urettferdigheten. Mer enn å stille spørsmål kommer materialet med en forklaringsramme, som dreier seg mye om de urettferdige handelsreglene (kapittel 5.3.1), men også om hvordan Afrika har fått et ufortjent dårlig image (Kirkens Nødhjelp, 2012b). KN retter et kritisk søkelys mot urettferdighet, og da kanskje særlig på det økonomiske område (med tanke på verdenshandelen) (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 3). Dette har paralleller til det Øyvind Foss (1992, s. 197) skriver om politisk diakoni, at den må bekjempe økonomiske urettferdighet.

I kapittel 5.3.2 ble det sett at Afrika og afrikanske bønder lider under dagens handelssystem. På denne måten har materialet likheter med både politisk diakoni, profetisk diakoni og advocacy som tar særlig utgangspunkt i fattige- og marginaliserte menneskers ståsted med henvisning til Øyvind Foss (1992, s. 197) og Kjell Nordstokke (1994, s. 112), (2011a, ss. 51-53). I denne sammenheng er det Afrika og afrikanske bønder som er beskrevet som fattige (Kirkens Nødhjelp, 2012a). KN analyserer samfunnet fra fattige menneskers ståsted (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 4-9) slik politisk diakoni også gjør det (Foss, 1992, ss. 189-190). KN opptrer som en advokat for de fattige og svake, slik som i perspektiver på advocacy (Nordstokke, 1994, s. 112). De stiller seg på fattige lands og fattige menneskers side, og tar slik parti med *de svake* (om man ser fattige mennesker og fattige land som eksempler på *de svake*).

I kapittel 5.3.3 så man hvor KN plasserer ansvaret for fattige lands og Afrikas problemer. På kampanjesiden er det særlig Norges ansvar som er i fokus, men også andre rike land (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Gjennom denne ansvars plasseringen kan man si at KN taler Afrika og fattige lands sak. De stiller seg på fattige lands og fattige bønders side, og er slik på linje med perspektiver på diakoniens samfunnspolitiske dimensjon, som politisk diakoni og profetisk diakoni, som begge er opptatt av å forsvare fattige (Fretheim, 2013, s. 78) (Nordstokke, 2011a, ss. 51-53).

Kontrasten mellom fattig og rik er et aspekt det er spennende å se på. Dette sees i analysen under punkt 5.3.3 Afrika blir assosiert med ordet *fattig*, og dette står i kontrast til ordet *rik* (i *rike land*) (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Dette gjør at Afrika fremstår som underlegne, eller som et sted med mangler. Det vil slik også være et sted med behov, fordi de er fattige. På denne måten blir det i kampanjen tydelig hvem det er som trenger hjelp. Dette viser at KN arbeider for å hjelpe fattige, noe man altså ser i perspektiver på politisk og profetisk diakoni, som nevnt ovenfor.

I kapittel 5.3.3 så man at handelen på verdensmarkedet beskrives som en konkurranse, hvor bøndene i fattige land er taperne (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Dette er en interessant språkbruk, som gjør at bøndene i fattige land fremstår som utkonkurrerte og stakkarslige.

Igjen ser man en sammenheng med diakoniens samfunnspolitiske dimensjon, ved at KN tar parti med *taperne*. Da kan taperne sees i sammenheng med marginaliserte mennesker, og mennesker i periferien av samfunnet, slik det beskrives i perspektiver på profetisk diakoni (Nordstokke, 2011a, ss. 51-53).

6.3. INTERNASJONAL HANDEL

Under overskriften *internasjonal handel* i analysekapittelet, ble det pekt på *taperne* og *vinnerne* i verdenshandelen. Slik fremstår KNs oppfatning av virkeligheten. Fattige land som mange av de afrikanske ender opp med ikke å få solgt varene sine (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 10). Verdenshandelen innebærer konkurranse, og i kapittel 5.4.1 vises det til at det er de rike landene som har mest makt. Det går derfor an å si at rike land og fattige land har ulike roller. Noen sitter med makt og andre sitter med avmakt. KN tar parti med de som sitter med avmakten, nemlig de fattige landene og fattige bønder (Kirkens Nødhjelp, 2012a) (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 10-15). KN opptrer som advokat for disse, noe som kan sees i sammenheng med perspektiver på advocacy, og det å forsvare de svake (Nordstokke, 1994, s. 112). Dette gjør de blant annet gjennom å kreve endringer av internasjonale handelsregler slik at fattige land skal få bedre vilkår (Kirkens Nødhjelp, 2012a).

Dette kan sees i lys av den profetiske diakoni, og hvordan profetene konfronterte maktmisbruket til mennesker med makt og innflytelse (Nordstokke, 2011a, ss. 51-53). Her er det rike lands maktmisbruk man kan snakke om. De har en makt som de bruker til å gagne seg selv, til tross for at det får negative konsekvenser for fattige land. Det kan også sees i sammenheng med advocacy, med kamp for rettferdighet og forsvar av de svake (Nordstokke, 1994, s. 112). KN fremmer større rettferdighet i internasjonal handel, og de tar utgangspunkt i de svake, eller de fattige. Ved å kjempe for rettferdighet i internasjonal sammenheng er dette også innenfor internasjonal diakoni, siden kirken er kalt til solidaritet på tvers av alle grenser (Nordstokke, 1994, ss. 11-13). Her ser man sammenhengen også med KNs diakoniforståelse, med kamp for rettferdighet, vern om skaperverket og nestekjærlighet som noen av kjennetegnene (Kirkens nødhjelp, 2008, ss. 5-7).

I kapittel 5.4.2 ble det vist hvordan KN fremmer konkrete forslag til myndighetene. Dette ble sett på som et eksempel på hvordan hensynet til klima og verdens fattige må veie tyngst i handels- og landbrukspolitikken (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Et overordnet forslag til norske myndigheter er å gjøre handelsreglene mer rettferdige. Dette ble vist å være eksempler som har paralleller til perspektiver på diakoni slik KN beskriver diakonien i sitt prinsippdokument (Kirkens nødhjelp, 2008, ss. 5-7). Denne diakoniforståelsen har dessuten paralleller til perspektiver på profetisk diakoni (Nordstokke, 2011a, ss. 51-53). Her ser man at diakoni og diakoniens samfunnspolitiske side ikke er separate perspektiver. De overlapper hverandre, og i så måte ser man hvordan den politiske dimensjon er en del av diakonien som den ikke klarer seg uten. Den samfunnspolitiske dimensjon er en del av diakoniens identitet, i hvert fall sett i lys av KNs diakoniperspektiv i prinsippdokumentet (Kirkens nødhjelp, 2008, ss. 5-7).

I kapittel 5.4.2 så man også hvordan KN brukte klimaargumenter og at de tar hensyn til verdens fattige. Dette har mange likheter med perspektiver på diakoni og diakoniens samfunnspolitiske dimensjon. Hensynet til klima og verdens fattige er fokusområder som samsvarer med KNs beskrivelse av diakoni i sitt prinsippdokument (Kirkens nødhjelp, 2008, ss. 5-7), hvor hensyn til klima kan sees i sammenheng med vern av skaperverket, og hensynet til verdens fattige kan forstås som nestekjærlighet og kamp for rettferdighet. Det er en kamp for rettferdighet ved at KN kjemper for at verdens fattige skal få bedre vilkår i verdenshandelen. Årsaken til at perspektiver på diakoni kan relateres med perspektiver på diakoniens samfunnspolitiske dimensjon, er fordi KNs perspektiv på diakoni har fokus på kamp for rettferdighet og nestekjærlighet. Disse overlapper med perspektiver på diakoniens samfunnspolitiske dimensjon gjennom blant annet profetisk diakonis fokus på forsvar av rettferdighet og hjelp til fattige (Nordstokke, 2011a, ss. 51-53).

I kapittel 5.4.3 så man at KN vil ha endrede handelsregler og at Norge skal jobbe for endringer i rike lands måte å drive landbruk på. De vil at Norge skal trekke alle liberaliseringskrav mot fattige land (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Det er mange interesser som berøres, og kanskje mest utfordrende er det at interessene til store organisasjoner og store land er involvert (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 31-35, 47-48). Grunnen til å ta tak i dette er at dette er en del av det som gjør KNs kampanje politisk. De berører nemlig andres politiske interesser. KN har sine politiske interesser, mens USA og Norge har sine interesser. KNs krav

er kritikk av den rådende politikken innen verdenshandelen, og på denne måten inviterer KN til diskusjon, og kanskje til og med konflikt. KN vil at Norge skal arbeide for en mer rettferdig handels- og landbrukspolitik. Én ting er for Norge å endre på egen politikk, men å skulle jobbe for endringer i internasjonale regelverk er ikke bare enkelt (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Norge er samtidig selv del av en globalisert verden, og vil derfor være avhengig av andre lands landbrukspolitik. Dersom Norge endrer landbrukssubsidiene sine, vil det kunne kreve at andre rike land gjør det samme. Hvis ikke kan det være at Norge selv ender opp med tap i internasjonal handel.

6.4. OPPSUMMERING

Problemstillingen for oppgaven er ”på hvilken måte kan internasjonal diakoni være politisk?” Derfor er det viktig å se på hva som har kommet frem i materialet? Er det noen sammenheng mellom KN sin kampanje *Nyt Afrika* og perspektivene på diakoniens samfunnspolitiske dimensjon? Det følgende kommer til å bli en oppsummering av funnene som er gjort. Målet her er å se på hva som er kommet fram i kapittel 6.1, 6.2 og 6.3. Det vil også trekkes inn noen momenter fra kapittel 5. I tillegg vil det kort sees på hvordan perspektiver på diakoni er reflektert i materialet.

I kapittel 6.1 ble det diskutert at KN har valgt FN som henvisning og kilde i materialet som ble analysert. Årsaken til dette kan som sagt være flere, men det som likevel er sikkert er at valget har en konsekvens. Bruken av kilder har sammenheng med hvem man henvender seg til, og når KN henvender seg til norske myndigheter er det i hvert fall sikkert at disse vet hva FN er, og at argumentene som presenteres ikke kan avfeies. Dette fordi FN er en anerkjent internasjonal organisasjon. Valget av FN som kilde har politiske implikasjoner fordi det vil kunne avgjøre om KN får gehør for kampanjen sin hos de som fatter beslutninger.

Noe annet som ble diskutert i kapittel 6.1 var KNs syn på utvikling. Det ble diskutert hvordan KNs syn på utvikling, enten dette er bevisst eller ubevisst, har en politisk side, fordi det vil påvirke hvordan de ser på problemer og løsninger, og hva som blir formidlet til publikum og

myndighetene. Synet på utvikling legger føringer for KNs kampanje, og er dermed med på å styre den i en bestemt retning.

En tredje ting som ble tatt opp i kapittel 6.1 var organisasjonene som sluttet seg til KNs politiske plattform. Gjennom en kikk på nettsidene deres ble det bekreftet at dette var organisasjoner som drev med politisk aktivitet.

Et fjerde moment i kapittel 6.1 var at KN gjennom kampanjen henvender seg til norske myndigheter. Dette gjør de med bestemte intensjoner, nemlig fordi de ønsker å påvirke dem med et bestemt budskap. KN henvender seg dessuten til publikum og ber om underskrifter, samt at de oppfordrer til å dele kampanjen med andre via Facebook og Twitter. På denne måten fremstår KN som å ville spre kampanjen og dens budskap til flest mulig. KNs henvendelse til norske myndigheter og nordmenn (Kirkens Nødhjelp, 2012a) er politisk, fordi KN, akkurat som i perspektiver på lobbyvirksomhet, gjør en aktiv innsats for å påvirke offentlige beslutningsprosesser (Espeli, 1999, ss. 18-22). De vil nemlig ha myndighetene til å respondere på KNs krav (Kirkens Nødhjelp, 2012a).

Det ble i kapittel 6.1 sagt at KNs beskrivelser av det afrikanske kontinentet virket visjonært, på linje med perspektiver på profetisk diakoni (Fretheim, 2013, s. 78). I tillegg ble det påpekt at KNs krav er grensesprengende, ved at den har store ambisjoner som berører manges interesser. I så måte har KNs krav sammenheng med den politiske diakoni og hvordan denne må etterstrebe en rettferdighet og likhet som samfunnet ikke er i stand til (Foss, 1992, ss. 193-196).

I kapittel 6.2 er det fremstillingen av Afrika som diskuteres. Når KN fremstiller Afrika som et ressursrikt land og en attraktiv handelspartner, vil det prege mottakerne av budskapet. Det kom frem at dette kan sees i lys av perspektiver på lobbyvirksomhet, og som del av et arbeid hvor KN ønsker å få gjennomslag for visse krav (Espeli, 1999, ss. 18-22). Også når KN fremstiller de mer negative og utfordrende sidene ved Afrika, er det del av et beslutningspåvirkende arbeid. De negative sidene, så vel som de positive, er med på å fremme

KNs budskap. Hvordan KN tenker om dette, er det vanskelig å si. Formålet kan være å skape reaksjoner i publikum og hos myndighetene slik at de innser alvorret og behovet for å forandre handelsreglene.

Et neste moment i kapittel 6.2 var KNs syn på problemer og løsninger. Med kampanjen *Nyt Afrika* fremmer KN et bestemt syn på virkeligheten. Mer interessant i denne sammenheng er det å se hvor KN plasserer ansvaret for Afrikas problemer i verdenshandelen. De plasserer den nemlig hos Norge og rike land. Det ble vist at KNs måte å tale Afrikas og fattige lands sak på, har paralleller til perspektiver på både politisk- og profetisk diakoni (Fretheim, 2013, s. 78) (Nordstokke, 2011a, ss. 51-53). Dette ble også vist ved å se på ordene *fattig* og *rik*. KN hjelper de fattige, og stiller krav til de rike. Fattige land ble i KNs fremstilling vurdert som *taperne* i verdenshandelen. KN tar parti med de som taper, og de som kan anses som marginaliserte (Kirkens Nødhjelp, 2012a).

En annen interessant detalj som kom frem i kapittel 6.2 er at KN analyserer samfunnet ut fra fattige menneskers ståsted (Kirkens Nødhjelp, 2012c, ss. 4-9) på samme måte som perspektiver på politisk diakoni gjør det (Foss, 1992, ss. 189-190). I tillegg ble det vist at KN tar parti med *de svake*, slik man også ser i perspektiver på advocacy og politisk diakoni (Nordstokke, 1994, s. 112) (Karlsen, 1971, s. 75). De svake kan i tillegg sees som relatert til fattige og marginaliserte mennesker. På den måten ser man her paralleller også til profetisk diakoni (Nordstokke, 2011a, ss. 51-53).

En siste ting som ble observert i kapittel 6.2 var hvordan KN stiller spørsmål til årsakene bak urettferdigheten (Kirkens Nødhjelp, 2012b). De sier altså ikke bare noe om urettferdighet, men presenterer det de oppfatter som bakenforliggende forhold som skaper urettferdighet. Dette kan sees i sammenheng med perspektiver på advocacy og politisk diakoni som også er opptatt av årsakene til urettferdighet (Nordstokke, 1994, s. 112) (Foss, 1992, s. 193). Det kom frem at KNs kritiske søkelys på økonomisk urettferdighet (Kirkens Nødhjelp, 2012c, s. 3) har paralleller til perspektiver på politisk diakoni (Foss, 1992, s. 197).

Under kapittel 6.3 ble det pekt på ulike maktforhold i internasjonal handel. KN tar parti med de som opplever avmakt, nemlig Afrika, fattige bønder og fattige land (Kirkens Nødhjelp, 2012a). Dette har likheter med perspektiver på advocacy, og det å forsvare de svake (Nordstokke, 1994, s. 112). Dette gjør KN blant annet gjennom å kreve endringer av internasjonale handelsregler slik at fattige land skal få bedre vilkår (Kirkens Nødhjelp, 2012a).

I kapittel 6.3 ble det videre sagt noe om hvordan KN berører ulike aktørers politiske interesser i kampanjen sin. Ved å gjøre dette inviterer de til diskusjon, og kanskje til konflikt. I så tilfelle kan det sees likheter med perspektiver på profetisk diakoni, hvor det vises at profetene også måtte regne med å møte motstand (Kessler, 2006, ss. 118-119). Til slutt ble det vist hvordan KNs hensyn til verdens fattige og til miljøet har sammenheng med diakoni (Kirkens nødhjelp, 2008, ss. 5-7), samt profetisk diakonis fokus på forsvar av rettferdighet og hjelp til fattige (Nordstokke, 2011a, ss. 51-53).

7. SAMMENDRAG

Problemstillingen i denne avhandlingen var: «På hvilken måte kan internasjonal diakoni være politisk?» KN ble valgt som representant for internasjonal diakoni. Kampanjen *Nyt Afrika* som KN hadde i 2012 ble valgt som case. For å løse problemstillingen ble det sett på ulike perspektiver på diakoni, utviklingsteori og noe om hvilke konsekvenser fremstillingen av land som Afrika kan få. *Nyt Afrika*-kampanjen ble analysert ved bruk av en innholdsanalyse. Analysen ble gjort ved å sortere funn fra materiale under tematiske overskrifter, og drøfte hvilke politiske trekk som kunne spores i disse.

Kampanjen *Nyt Afrika* kan sees som et uttrykk for KNs politiske plattform, og som del av KNs beslutningspåvirkende arbeid (Kirkens Nødhjelp, 2009, ss. 4-5). Politiske trekk sees blant annet i at den henvender seg til myndighetene, den presenterer et bestemt syn på virkeligheten og den krever forandring og rettferdighet. Henvendelsen til myndighetene går gjennom kampanjesiden på internett. Bruken av bilder er med på å fremme budskapet deres, og gjennom dette virker det som at KN vil fremme et bestemt bilde av Afrika, nemlig som en attraktiv handelspartner. Afrika presenteres som et sted med stor muligheter, ressurser og produkter av god kvalitet. Ordbruken er et viktig poeng. I kapittel 5.2.3 så man hvordan KNs valg av ord har bestemte konsekvenser. Man kan si at noen av ordene er ladede, eller at de har en bestemt kraft i seg. Bruken av ordet *nødt* oppfattes som en kommando. KN kommanderer, eller fremmer et krav. De har dessuten et bestemt syn på hva som er *nødt* å gjøres.

Ikke minst er henvisningene til organisasjoner som FN en interessant detalj. Valget av kilder legger føringer for hvordan budskapet vil mottas og hvor troverdig det fremstår. Kildene kan være et bevisst valg for og nå frem til nordmenn og norske myndigheter. Det ble dessuten lagt vekt på miljøargumenter i kampanjen, noe som er et godt valg med tanke på fokuset på miljø i norsk politikk og samfunnsliv. Ved å gjøre dette viser KN at kampanjen deres ikke kun dreier seg om å hjelpe fattige land og Afrika, men også om å ta vare på miljøet, både i Norge og i verden. Man kan se at valgene KN gjør i form av kilder, tema som tas opp, ordbruk og bilder er viktige i påvirkningsarbeidet de gjør, fordi det vil være avgjørende for hvordan budskapet mottas, og om de får gehør hos dem de vil påvirke.

Også ved å se på hvilke organisasjoner som hadde sluttet seg til KNs politiske plattform, kunne man se mer av de politiske sidene ved kampanjen. De organisasjonene som ble sjekket opp var nemlig organisasjoner som selv beskrev seg som aktører som drev med politisk påvirkningsarbeid.

Utviklingsteori var et annet aspekt som ble tatt opp. KNs syn på problemer og løsninger kan sees i lys av hvordan de tenker om utvikling. Argumentene og kravene deres vil således henge sammen med dette. Det ble vist at funn i KNs materiale hadde paralleller til flere utviklingsteorier, men det ble også sagt at det er FN's syn på utvikling KN først og fremst holder fast ved. Dette er viktig fordi det KNs syn på utvikling former KNs budskap, og er på den måten en viktig del av beslutningspåvirkningsarbeidet de gjør.

I materialet ble det funnet mye politisk stoff. I lys av perspektivene på diakoniens samfunnspolitiske dimensjon i kapittel 3, viste det seg at mye av materialet kunne relateres til disse. Dette ser man blant annet når KN henvender seg til myndighetene, når de kritiserer urettferdighet og ved at de tar parti med fattige. Det er altså godt belegg for å hevde at KNs Nyt Afrika-kampanje er innenfor hva man kan kalle politisk diakoni, profetisk diakoni, eller det som kan benevnes som diakoniens samfunnspolitiske dimensjon.

8. LITTERATURLISTE

- Aalen, S. (1980). Diakoni og livets horisont etter Det nye testamentet. I A. B. Oftestad (Red.), *En bok om kirkens diakoni* (ss. 164-220). Oslo: Luther forlag A/S.
- ACT Alliance. (u.d.). *ACT Alliance. Home. About ACT Alliance*. Hentet Februar 1, 2014 fra <http://www.actalliance.org/about>
- APRODEV. (2010, Januar 20). *APRODEV*. Hentet Februar 24, 2014 fra http://www.aprodev.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=25&Itemid=2&language=en
- Bryman, A. (2012). *Social research methods* (4. utg.). Oxford: Oxford university press.
- Bull, B. (2006). Development theory revisited. I D. Banik (Red.), *Poverty, Politics and Development. Interdisciplinary Perspectives* (ss. 28-52). Bergen: Fagbokforlaget.
- Changemaker. (2012). Hentet April 2, 2014 fra <http://changemaker.no/om-changemaker/>
- Davison, W. P. (2014, April 24). *Encyclopædia Britannica Online Academic edition*. Hentet Februar 21, 2014 fra <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/482436/public-opinion>
- DIGNI. (u.d.). Hentet Mars 21, 2014 fra <http://www.digni.no/newsread/document.aspx?nodeid=5152>
- Encyclopædia Britannica*. (2014). Hentet Januar 8, 2014 fra <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/345407/lobbying>
- Eriksen, T. L. (2013). Hva er utviklingsstudier? I T. L. Eriksen, & K. B. Feldberg (Red.), *Utvikling. En innføring i utviklingsstudier* (ss. 11-34). Cappelen Damm AS.
- Espeli, H. (1999). *Lobbyvirksomhet på Stortinget. Lange linjer og aktuelle perspektiver med hovedvekt på næringsinteresser og næringspolitikk*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Foss, Ø. (1992). *Kirkens diakoni i bibelteologisk, historisk og etisk belysning*. Århus: Aarhus University Press.
- Fretheim, K. (2013). Dimensions of diaconia: the public, political and prophetic. *Diaconia. Journal for the Study of Christian Social Practice*, III, ss. 67-80.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

- Gullestad, M. (2007). *Misjonsbilder. Bidrag til norsk selvforståelse. Om bruk av foto og film i tverrkulturell kommunikasjon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet* (5.. utg.). Oslo: Cappelens Forlag as.
- Heiene, G. (1994). Politikk. I S. O. Thorbjørnsen (Red.), *Utfordringar og ansvar. Områdeetikk* (ss. 239-270). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Iversen, H. R. (2001). Hva er diakoni og diakonat egentlig? I K. Nissen (Red.), *Diakoni - en integrert dimensjon i folkekirkens liv* (ss. 16-49). Danmark: Forlaget AROS.
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Kristoffersen, L. (2004). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (2. utg.). Oslo: Abstrakt forlag.
- Johannessen, L. E., & Skjørestad, J. (2008, Mai 20). *Perspektiv 04/08. Om lobbying*. Stortingets utredningsseksjon.
- Jordheim, K. (2009). Plan for diakoni i Den norske kirke - en presentasjon. I K. I. Johannessen, K. Jordheim, & K. K. Korslien (Red.), *Diakoni - en kritisk lesebok* (s. 14). Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Karlsen, J. (1971). Er politikk en diakonal oppgave? I O. Hestvold (Red.), *Diakoni i dag* (ss. 68-83). Stavanger: Nomi forlag.
- Kessler, J. (2006). Haggai, Zerubbabel, and the political status of Yehud: The signet ring in Haggai 2:23. I M. H. Floyd, & R. D. Haak (Red.), *Prophets, prophecy, and prophetic texts in second temple judaism* (ss. 118-119). New York: T & T Clark International.
- Kirkens nødhjelp. (2008, Mai 30). *Sammen for en rettferdig verden. Prinsippdokument for Kirkens Nødhjelp*. Hentet Februar 16, 2014 fra https://www.kirkensnodhjelp.no/Documents/Kirkens%20N%C3%B8dhjelp/Om%20Kirkens%20N%C3%B8dhjelp/KN_Prinsippdok_NO_2011.pdf
- Kirkens Nødhjelp. (2008b, Juni 16). *Beslutningspåvirkning*. Hentet Mai 5, 2014 fra <https://www.kirkensnodhjelp.no/Arbeidet-vart/Hvordan-vi-jobber/Beslutningspaavirkning/>
- Kirkens Nødhjelp. (2009). *Politisk plattform 2009-2013*. Hentet Februar 20, 2014 fra <https://www.kirkensnodhjelp.no/Documents/Kirkens%20N%C3%B8dhjelp/Publikasjoner/Ymse%20publikasjoner/Politisk%20plattform%202009-2013.pdf>
- Kirkens nødhjelp. (2011, April 10). *Vår historie*. Hentet Februar 1, 2014 fra <http://www.kirkensnodhjelp.no/Om-Kirkens-Nodhjelp/Om-Kirkens-Nodhjelp/Var-historie/>

- Kirkens Nødhjelp. (2012a). *Nyt Afrika*. Hentet Mars 3, 2014 fra <https://www.kirkensnodhjelp.no/Engasjer-deg/gjor-en-forskjell/underskriftskampanjer/bli-med-pa-underskriftskampanjer/stopp-sulten/rettferdige-handelsregler/>
- Kirkens Nødhjelp. (2012b). *Rettferdig handel*. Hentet Mars 4, 2014 fra <http://www.kirkensnodhjelp.no/Engasjer-deg/gjor-en-forskjell/underskriftskampanjer/bli-med-pa-underskriftskampanjer/stopp-sulten/>
- Kirkens Nødhjelp. (2012c, Oktober 16). *Mat, handel og utvikling. Handel med mat, utvikling og potensiale*. Hentet Mai 13, 2014 fra https://www.kirkensnodhjelp.no/PageFiles/1891/Mat%20handel%20og%20utvikling_Stolpestad%20oktober%202012.pdf
- Kirkens Nødhjelp. (2013a, Mars 19). *Organisasjonen*. Hentet Februar 24, 2014 fra <http://www.kirkensnodhjelp.no/Om-Kirkens-Nodhjelp/Om-Kirkens-Nodhjelp/Organisasjonen/>
- Kirkens Nødhjelp. (2013b, September 17). *Vårt globale nettverk*. Hentet Mars 26, 2014 fra <https://www.kirkensnodhjelp.no/Om-Kirkens-Nodhjelp/Om-Kirkens-Nodhjelp/Vart-globale-nettverk/>
- Kirkens Nødhjelp. (u.d.). *Skriv under!* Hentet Mai 5, 2014 fra <https://www.kirkensnodhjelp.no/no/Engasjer-deg/gjor-en-forskjell/underskriftskampanjer/bli-med-pa-underskriftskampanjer/>
- Nissen, J. (2008). *Diakoni og menneskesyn*. Frederiksberg: Aros forlag.
- Nordstokke, K. (1994). *Verdensvid tjeneste. En innføring i internasjonal diakoni*. Oslo: Verbum.
- Nordstokke, K. (2009a). *Diakonia in Context: Transformation, Reconciliation, Empowerment*. Geneva: The Lutheran World Federation.
- Nordstokke, K. (2009b). Internasjonal diakoni. I K. I. Johannessen, K. Jordheim, & K. K. Korslien (Red.), *Diakoni - en kritisk lesebok* (ss. 69-85). Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Nordstokke, K. (Red.). (2009c). *Serving the whole person. The practice and understanding of diakonia within the lutheran communion*. (54. utg.). Geneva: Lutheran university press.
- Nordstokke, K. (2011a). *Liberating diakonia*. Trondheim: Tapir akademisk forlag.
- Nordstokke, K. (2011b). Bibelsk-historisk bakgrunn for diakontjenesten. I S. Dietrich, K. K. Korslien, & K. Nordstokke (Red.), *Diakonen - kall og profesjon* (ss. 54-55). Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.

Nyeng, F. (2012). *Nøkkeltbegreper i forskningsmetode og vitenskapsteori*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Rochester, K. M. (2012). *Prophetic Ministry in Jeremiah and Ezekiel*. Leuven: Peeters.

Smukkestad, O. (2008). *Utvikling eller avvikling? En innføring i økonomisk og politisk utviklingsteori*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Tvedt, T. (1990). *Bilder av "de andre". Om utviklingslandene i bistandsepoken*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Tvedt, T. (2002). I T. Tvedt, *Verdensbilder og selvbilder. En humanitær stormakts intellektuelle historie*. Oslo: Universitetsforlaget.

WWF Norway. (u.d.). Hentet Mars 21, 2014 fra http://www.wwf.no/om_wwf/hvem_er_vi/